

תורה

משכן אבנך

שיעורים השבוע בקול הלשון: עבודת השם "בצלאל" #39825258 | מחשבה "גם" #39826693

נקודה מתוך הפרשה

כתיב בפרשת וישלח (לב, כח), אחרי שיעקב נאבק עם שרו של עשיו; "וַיֹּאמֶר אֵלָיו מֶה־שִּׁמְךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב". ויש להתבונן ולהבין, מדוע הוסיפה התורה הקדושה לכתוב "אֵלָיו", ולא הסתפקה בכגון שכתבה לעיל (שם, כז) "וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר" – פניית שרו של עשו ישירות אל יעקב בלי לכתוב "אֵלָיו". ובמילים אחרות, והיינו הך, מה מוסיף לנו המילה "אֵלָיו" בפסוק.

ביאור מורינו הרב שליט"א

נבאר ראשית באיזה דמות התגלה שרו של עשו ליעקב, ולפי"ז נבוא לתרץ את הדיוק בפסוק.

כתיב (בראשית לב, כח) "וַיִּנְתֹּךְ יַעֲקֹב לְבָדוֹ וַיֹּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר". ואמרו (חולין צא ע"א) וז"ל, רבי שמואל בר נחמני אמר, כעכו"ם נדמה לו, דאמר מר: ישראל שנטפל לו עכו"ם בדרך – טופלו לימינו. רב שמואל בר אחא קמיה דר' פפא משמיה דרבא בר עולא אמר: כתלמיד חכם נדמה לו, דאמר מר: המהלך לימין רבו – הרי זה בור, עכ"ל. והביאור, שחציו העליון היה בחינת תלמיד חכם, כנגד שם ישראל. וחציו התחתון היה בבחינת עכו"ם, כנגד שם יעקב, ודו"ק.

ואמרו חז"ל (בראשית רבה (וילנא) פרשה עז סימן ב) וז"ל, רבנן אמרו לארכיליסטים (שמו של: שר של ליסטים) נדמה לו, לזה צאן ולזה צאן, לזה גמלים ולזה גמלים, אמר לו העבר את שלי ואני אעביר את שלך, העביר המלאך את של יעקב אבינו כהרף עין, והיה יעקב מעביר וחוזר ומשכח, מעביר וחוזר ומשכח כל הלילה (בחינת עקב-עקבה), א"ל פרקמוס (מכסף). אמר רב פנחס, באותה שעה נטל יעקב אבינו פוקרין (גיזת צמר) ונתן לו בתוך צוארו (לחונקו), ואמר לו פרקמוס פרקמוס (לא חרשין מצליחין בלילא). אמר רב הונא, בסוף אמר המלאך אני מודיעו עם מי הוא עוסק, מה עשה, נתן אצבעו בארץ, התחילה הארץ תוססת אש, אמר לו יעקב מן דא את מדחיל לי, אנא כוליה מינה, הה"ד (עובדיה א, יח) וְהָיָה בֵּית־יַעֲקֹב אֶשׁ וְגו', עכ"ל.

והבן שתחילה כשנלחם עם יעקב נראה לו כעכו"ם וכליסיטים, ואז כתיב וַיֹּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר, בבחינת חושך, העלם. וזהו מדרגת המלאך שנעלם עתה מהותו, ונראה כאיש, כעכו"ם, כליסיטים. ואז כתיב וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכֹל לֹא וַיִּגַע בְּכַף־יָרְכוֹ, והיינו שנלחם עם יעקב במדרגת איש עכו"ם. ולכך העלו אבק ברגליהם, כמ"ש בחולין שם ויאבק, לשון

לקוטים עבודת ה'

וְהָיָה הַמַּחְנֶה הַנִּשְׁאָר לְפָלִיטָה. על פָּחוּ, פִּי חֶלְסָם עָמוּ. הַתְּחִין עָלְמוּ לְשִׁלְשָׁה דְבָרִים, לְדוּכּוֹן, לְחַפְלָה וּלְמַלְחָמָה. לְדוּכּוֹן, וְסַעֲבַר הַמְּנַחֵה עַל פְּנֵיו; לְחַפְלָה, חֶלְסֵי חָבִי חֲדָרְהֶם; לְמַלְחָמָה, וְהָיָה הַמַּחְנֶה הַנִּשְׁאָר לְפָלִיטָה:

ישנה עובדא ידועה שהיתה בבית דינו של הבית הלוי. פעם בא אדם לפני הבית הלוי עם שאלה בכשרות של הבהמה, ופסק לו הבית לוי לאיסור. סבר הלה וקיבל את הדברים בנחת, על אף הנזק הכספי הגדול שנגרם לו מכך. לאחר זמן, בא אותו פולני לפני הבית הלוי לדין תורה עם רעהו, ולאחר שפסק הבית הלוי את דינו של פלוני הנ"ל לחובה, ואת רעהו לזכות, רגז הלה עד למאוד. שח הבית הלוי ואמר, שאף שמשאלתו הראשונה ניזוק פלוני יותר מן שאלתו השניה, מ"מ בראשונה לא היה על מי לכעוס, לא היה למי להתנגד, הבהמה איננה בר התנגדות לאדם.

אולם במקרה השני, יש כאן אל מי להתנגד, לרעהו, ונוצר מכך יצר של מלחמה. (בלבבי משכן אבנה חלק א' קכא) הרי לנו ב' נקודות, כאשר הכעס בא בגרמת אדם. א. נראה לאדם בשכלו שפלוני בחר להרע לו. ב.

עצם כך שהעסק עם אדם, יש כבר יצר של מלחמה נגדו, מכח מדת הגאווה והכבוד. תיקון הדברים אינו אלא על ע"י אמונה טהורה וצרופה. כאשר אדם חי באמונה אמיתית, לגביו אין נפק"מ כלל מי הזיקו, אבן, מים, אדם, או כל דבר אחר. רק אי בהירות פנימית באמונה מולידה חילוקים וכעס. (בלבבי משכן אבנה חלק א' קכב)

לאיש, כמו שמצינו שהקב"ה נקרא

לקוטים עבודת ה'

"איש מלחמה", וא"כ דרכו של הקב"ה לחזר אחרי כנסת-ישראל, ואין דרכה של כנסת-ישראל לחזר אחרי הקב"ה. כלומר, ודאי שעבודת כל יהודי ויהודי לחפש את הקב"ה ולמצוא אותו, כמאמר הכתוב: "ובקשתם משם את ה' אלוהיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך" (דברים ד, כט), אבל השורש של כל דבר הוא האיתערותא דלעילא.

(בלבבי משכן אבנה חלק ב')

כל זמן שהרצון הוא במדרגת רצון תחתון, שם ישנו 'רצון' של היצר הרע וכנגדו רצון של היצר הטוב, וישנה מלחמה בין הרצונות. בזמן שאדם מעורר את הנקודה היותר פנימית ויותר אמיתית בנפשו, כשהוא מעורר את הרצון האמיתי והפנימי של הנשמה - עם נשמות, היצה"ר לא יכול להתעסק! עם שכל, עם הרגשים, עם רצונות חיצוניים היצה"ר נלחם, ואכן הוא יותר תקיף מהם, אבל נשמת האדם יותר חזקה מהיצה"ר!

כל זמן שרצון הנשמה לא נמצא בגילוי אצל האדם, המלחמה היא מלחמה קשה והנסיונות הם נסיונות קשים. כשאדם מעורר בנפשו את הנקודה היותר עמוקה, את הנקודה היותר שורשית ופנימית, שהיא למעלה משורש היצה"ר - שם אין אפשרות ליצה"ר אפילו לנסות להילחם.

(בלבבי משכן אבנה חלק ב')

כל זמן שרצון הנשמה לא נמצא בגילוי אצל האדם, המלחמה היא מלחמה קשה והנסיונות הם נסיונות קשים. כשאדם מעורר בנפשו את הנקודה היותר עמוקה, את הנקודה היותר שורשית ופנימית, שהיא למעלה משורש היצה"ר - שם אין אפשרות ליצה"ר אפילו לנסות להילחם.

נמצא אם כן, שאדם יכול לבחור לעצמו ב' דרכים: הדרך התחתונה - להתחיל לעבוד עם רצון חלש יותר, וכל ימיו לעמוד במלחמות ועוד מלחמות. והדרך השניה והפנימית יותר - להתחיל לעבוד עם כח תקיף, עם כח חזק ואמיתי שהיצה"ר אינו יכול לו. (בלבבי משכן אבנה חלק ב')

באותה שעה זוהי מלחמה פנימית שונה לחלוטין, מלחמה אמיתית. מדברים אנו בנקודה הרבה יותר

פשוטה: אדרבה, דוקא בזמן שהיצר הטוב נמצא בתוקפו, כשאדם שקט ורגוע, אז יושב הוא ומברר לעצמו כמה באמת הוא מוכן להשקיע בענין. הוא יושב ליד השולחן, שעתו שעת השקט, אין לחצים חיצוניים, וה'לחץ' היחיד ש'מלחיץ' אותו [בלשון מושאלת] זו נקודת האמת. זהו הדחף היחיד הפועל בו כעת, והוא מנסה לברר לעצמו מהי מדרגת האמיתית בשאיפה להשגת קרבת ה'.

ניתן דוגמא פשוטה. הזכרנו לעיל את ענין השעה ביום שאדם צריך להתבודד בה. הבאנו את דברי הרמח"ל שהנוהג כך, קרוב מאוד מאוד לשלמות, ושאינו עושה כן - רחוק הוא מהשלמות. ונצא מתוך נקודת הנחה שדברי הרמח"ל הינם דברים אמיתיים מצד עצמותם. השאלה היא: כמה באמת אדם החלטי בענין, כמה באמת הוא מוכן למסור למען הקב"ה. האם כששמע זאת החליט מיד: אני מיישם את הדברים! קשה, קל - לא משנה! אני אנסה ליישם! או שניסה לומר: "אולי אפשר בפחות...", או שבכלל תגובתו היתה: "אני לא יכול!" (בלבבי משכן אבנה חלק ב') האדם מתחיל לעבוד עם אותם רצונות שהוא יודע שבין כך ובין כך אינם תקיפים אצלו, וממילא המלחמה שהוא יוצא לקראתה היא מלחמה הרבה יותר קלה, מלחמה הדרגתית.

ניתן דוגמא לדבר. אדם מדבר במשך היום הרבה. יש דברים שאם יבקשו מהאדם שלא לאומרם, מאוד יקשה לו, ויש דברים שההימנעות מאמירתם אינה קשה עליו כל כך. כמובן שגם נקודה זו משתנה מנפש לנפש. כשאדם רוצה לתקן את רצונותיו, הוא צריך להתחיל להתרגל שלא כל מה שהוא רוצה לומר הוא אומר. (בלבבי משכן אבנה חלק ב')

העבודה עם הרצון היא לא בהדיא, לשלול את הרצון מיניה וביה ע"י מלחמה עם הרצון עצמו. הרצון נשאר רצון, אלא שכאשר הוא מגיע להתפשטות של לבושי הנפש, שם עובד האדם להשאיר את הרצון כרצון, ולא נותן לו נקודת התפשטות. (בלבבי משכן אבנה חלק ב')

אין ב' בנ"א יכולים להיות במקום אחד, העולם בטבעו כל הזמן יש בו מלחמות, וכן כל עבודת האדם בעוה"ז

היא מלחמה עם יצרו, מלחמה עם הניגוד. ארץ מלשון רצה. יש ב' סיבות מדוע אדם רץ. א. בורח ממה שנמצא במקומו. ב. הוא רץ להשיג את מה שנמצא במקום אחר. ריצה בבחינת בריחה, היא בהכרח מחמת כך שאדם אינו נכלל עם הניגוד שלו, אילו היתה נכלל עם ניגודו לא היתה סיבה לברוח ולרוץ ממקומו.

עתה נבאר את בחינת הריצה, מפני הרצון להשיג דבר מה במקום פלוני. באופן זה הריצה משמשת כב' לשונות, גם מלשון ריצה וגם מלשון רצון, כלומר הרצון מוליד את הריצה לדבר. ככל שהרצון חזק יותר כן יוליד ריצה מהירה יותר. כל רצון לדבר מה נולד מחוסר. אילו הדבר היה לאדם ולא היה חסר לו, לא היה לו רצון להשיג, וממילא לא היה מוליד ריצה. נמצא שורש הריצה נולד מן הרגשת החסר שחסר לו דבר פלוני. (בלבבי משכן אבנה חלק ב')

בתחילה שאין לאדם תוקף פנימי, עליו לברוח מן הרע, אולם כשיש לו יציבות פנימית צריך לחזור להלחם עם הרע ולבחור בטוב, וזאת ע"י מלחמה פנימית שדוחה את הרע ודבק בטוב. בחינה זו מצינו אצל משה, שתחלה ברח מפרעה, אולם אח"כ שב אליו ממדין ונלחם עמו, עד שנצחו. וכן מצינו זאת אצל בנ"י שתחילה ברחו ואח"כ "וישובו ויחנו לפני פי החירות" (שמות יד, ב) והתקרבו למצרים, וזה בחינת בחירה שלאחר הבריחה. (בלבבי משכן אבנה חלק ב')

כל זמן שזרעו של עמלק קיים בעולם, לא השם שלם ולא הכסא שלם, שנאמר: כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק" (ילקו"ש פר' בשלה רסח). (בלבבי משכן אבנה חלק ב')

בעצם כל נקודה מביאה לידי כילוי, ואז הם רוצים להגיע יותר ולהגיע יותר, אז לא רק ענין של הצלחה כאן בעוה"ז, לא רק הצלחה מדומה אלא הצלחה אמיתית של בנין עולם או בנין נפשם, אלא בעומק יותר האש דאש מצד כח הנפש האלוקית, חלק אלוק ממעל, אז היא אין לה גבולות, היא פורצת עוד ועוד ועוד, ואז היא מכלה כל דבר. אז כל שלב היא הגיע אליו וכילתה אותו, הגיע אליו וכילתה אותו, עד, כאן נקודה עמוקה מאד, עד

לקוטים עבודת ה'

שהנפש מגיעה לאותו מקום שהיא כבר כילתה את הכל.

עכשיו, הכיליון לא צריך להיות בפועל, זה לא כמו אש ששורפת עצים ועד שזה מתכלה לוקח את זמנו וכן ע"ז הדרך, אלא הנפש שלהם מכלה את הדברים. כאן זה נקודה עמוקה. הכילוי הזה ככל שהאש דאש דאש שבנפש יותר חזק, אז הכילוי נעשה בכהרף עין מהר מהר מאד מאד. יש בני אדם למשל שיש להם תאוה, אז עד שהם יצליחו לעקור את אותה תאוה לוקח להם הרבה זמן, מדוע לוקח להם הרבה זמן, כי הם נהנים, ויש להם מלחמה, ושלב על גבי שלב, כולי האי ואולי שהם יצליחו לשלוט על מה שהוא עושים. (דע את מידותיך

הדרכה מעשית אש גאווה 016)

ארה"ב מחליטה להילחם בעירק, אולם אין בין הארצות הללו גבול משותף אלא להיפך יש ריחוק גאוגרפי רב ביניהם, אזי צבא ארה"ב שולח נושאת מטוסים שצריכה לעבור את האוקיינוס, לסבוב את כל אפריקה עד שהיא מגיע למפרץ הפרסי. שאדם שקם בבוקר ורואה בחוף נושאת מטוסים הוא אומר לעצמו - 'זה סימן שיש מלחמה'. אבל אדם שקצת בודק את השורש, הרי כבר משעה שנושאת המטוסים יצאה מחופי ארה"ב הרי שברור לפנינו שישנו כאן תהליך שיכול לנטות למציאות של מלחמה. (דע את נפשך יסוד הרוח)

ובנקודת החיבור של יון עם ישראל שהוא הוישכון באהלי שם, שם ישנה כח המלחמה, משום דאילו לא היתה נקודת חיבור ביניהם, גם לא היתה נקודת מלחמה ביניהם. אלא דייקא במקום נקודת המלחמה, שם הוא מקום נקודת החיבור. א"כ מחד ישנו חלק הנקרא והוא ישכון באהלי שם, שזה בחינת ברירה של טוב מן הרע, ופירושו שלשונו של יפת מותרת לבוא באהלי שם, וזו נקודת החיבור. ומאידך, חכמת יון אסורה לבוא באהלי שם, כמו שאומרת הגמרא בבבא קמא (פ"ב ב'), וזו נקודת המלחמה. הרי שנקודת הנשיקה היא מכח יפת, חלקו הותר לבוא בתוך הכנסת ישראל, דהיינו לשונו של יפת, משא"כ חכמת יון נאסרה לבוא באהלי שם. (ספר מעודי השנה: אור

וחשך משמשים בערבוביא)

נצחון המלחמה - גילוי אלופו של עולם

היוונים גזרו על שלשה דברים: חודש, מילה ושבת, ר"ת חמש. הרי שהגזירה היתה בבחי' חמש, והם כנגד החמשה אלפין, כמו שהוזכר בספה"ק שמאל"ף מתפשטים חמשה אלפין. ולפי"ז, בשורש היתה גזירה אחת בסוד אלף, וכשנפצל את הדבר, זהו חמשה. כי לעולם כל המלחמה היתה באלופו של עולם. ואפי' שנראה שהמלחמה בהתפשטות, אבל באמת כח הפועל בנפעל, והוא עשה, עושה ויעשה לכל המעשים, וכאשר נלחמים באחד מכוחות הנבראים - בעומק נלחמים בו ית'.

נמצא שכל מלחמה יש בה מלחמה באלופו של עולם.

כתיב: "מלחמה לה' בעמלק מדור דור" (שמות יז, טז), המלחמה בראשית גוים שהוא עמלק, יש בה גילוי מפורש שהמלחמה היא עם השי"ת, וכיון שכל האומות שורשם בעמלק, על אף שמצד ההתפרטות, המלחמה עם כל האומות נראית מלחמה פרטית, מ"מ כאשר מגיעים לשורש המלחמה, עמלק, שם מתגלה שעצם המלחמה היא כביכול עם השי"ת, מלחמה לה'. לכן, בכל מלחמה צריך לראות את שורש המלחמה, שהיא התנגדות כביכול לאלופו של עולם.

וכן במלחמת יון יש בה התגלות של הה' אלפין שכביכול רצו לבטל. וכנגד זה הגילוי של הנס, כאשר יש נצחון, הוא גילוי של אלופו של עולם. (ספר מעודי השנה

תכלית הדלקת נר חנוכה - גילוי אור השליחה)

המנוחה מתגלה כאשר יש שלום

המנוחה מתגלה בענפים, רק כאשר 'איש על מקומו יבא בשלום', כאשר כל הכוחות מקובצים יחד, וכל כח מכיר את מקומו, ואינו פורש למקום של כח אחר. כאשר אין הם במצב של סתירה, אלא במצב של השלמה.

סתירה בין שני כוחות מגיעה, כאשר שניהם רוצים לחול על אותו הדבר, אבל כאשר כל כח יש לו את מקומו שלו, אין לנו סתירה. ההגדרה של כל 'סתירה', הן בדברי חז"ל והן במילי דעלמא, היא שכח אחד מנסה להתפשט למקום שאיננו שלו. שם נעשית סתירה, שם נעשית מחלוקת, ושם גם אין מנוחה.

מלחמה ומנוחה - הם שני דברים

נקודה מתוך הפרשה

אבק, מדרגת הסתרה וכדרך אבק שמסתיר את האור. אולם אח"כ לבסוף אמר המלאך "אני מודיעו עם מי הוא עוסק", (כלשון המדרש). ואז מה עשה, נתן אצבעו בארץ, התחילה הארץ תוססת אש, (כלשון המדרש) והיינו אותה ארץ שתחילה העלתה אבק הסתרה, עתה התחילה תוססת אש - שהאש מאירה. והיינו שמעתה נדמה לו כתלמיד חכם. והיינו שעתה נגלה לו בחציו העליון של המלאך, שזהו עיקר מהותו, ודו"ק.

וּזְשׁ"כ וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי פִי עֲלֵה הַשָּׁחַר, והיינו שכאשר עולה השחר, הוסרה החשיכה ונגלה האור, ואזי נשתנתה התראות המלאך כנ"ל מאיש עכו"ם וליסטים שמעלה אבק, לגילוי של אש, וזהו וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי. ואינו אמירה רק כפשוטו ליעקב, אלא אמירה המגלה את עצם ההיות, את המהות, והבן.

וּאֲחֲ"כ כתיב וַיֹּאמֶר אֱלִינוּ מִה־שָּׁמַיִךְ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, והיינו שעתה פונה ליעקב, למדרגה התחתונה, יעקב - עקב. וזהו וַיֹּאמֶר "אֱלִינוּ", ואזי כתיב "וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שְׁמַיִךְ פִּי אִם־יִשְׂרָאֵל כִּי־שָׂרִית עִם־אֱלֹהִים וְעִם־אֲנָשִׁים וְתוֹכַל". ישראל, אש-ירל. והיינו שנגלה שיעקב הוא אש, וכלשון המדרש הנ"ל, אנא כוליה מינה, הה"ד וְהִיָּה בֵּית־יַעֲקֹב אֵשׁ, וזהו נגלה דוקא כאשר עלה השחר.

מדריגת ההשלמה של יציאת מצרים, וזה יגלה שהיתה כאן מציאות של עבר בלי מציאות העתיד, וזה מלחמתו של עמלק בבני ישראל, ולכן דייקא, הוא מגיע בזמן הזה כמו שנתחדד, ביציאתם ממצרים, לפני שהושלם התכלית של כי העתיד, הוא בא לעכב את אותו עתיד להעמיד את בני ישראל שלא יהיה בהם אלא מציאות של עבר בלי מציאות של עתיד. (בלבכיפדיה עבודת השם א-ה-יה)

וכאשר האדם דורך בחיים האמיתיים, מחד יש לו מלחמה נוראה כנגד מה שנמצא בחוץ, כי סוף כל סוף הוא חי בתוך העולם. אבל מאידך ה"אור חדש על ציון תאיר" מאיר בקרבו, והאור הזה קושר אותו למעמקים של חיי הנצח, קושר אותו לכח האמיתי שמכוחו אפשר ראשית להתאבל על ירושלים, 'ראוי אתה להתאבל על ירושלים' (ב"ק נט ע"ב) שזה למי שיש גילוי שכינה כמו שהוזכר בפעם הקודמת (מאמר "חורבן הבית בדור דידן"). אבל יתר על כן, זה הכח שנותן לו את הכח להתמודד מול כל מה שנמצא בעולם שמבחוץ. (בין המצרים 014 חיי פנימיות בדור דידן תשעז)

ששת ימי המעשה הם זמן מלחמה, שהרי פעולת המלאכות שאדם עושה מהותם הסרת המתנגדים והמעכבים מהמוצר שברצונו לייצר. השבת, להפך מכך, היא זמן של מנוחה. המנוחה מפעולה בשבת מגיעה מעצם כך שאין מי שמתנגד, כי אילו היה מי שיתנגד לא היתה אפשרות לנוח, שהרי ניתן לנוח רק בזמן שאין מי שמערער ולוחם. גם גיהנום שובת ונח בשבת. זהו סוד עומק הגדרת המנוחה של שבת קודש. (ספר דע את ביטחונך)

ואם יבוא אדם וישאל: הרי רואים אנו יום יום שעה שעה שהגוף מנצח את הנשמה? התשובה האמיתית היא: הגוף אינו מנצח אף פעם את הנשמה, אלא שפשוט הנשמה לא נמצאת בתוך האדם, האדם מבריח מעצמו את הנשמה! אם האדם לא מזהה את עצמו כנשמה שמולבש עליה גוף, הרי שהזיהוי העצמי שלו עם גוף, ולכן אור הנשמה כבה אצלו.

משל למה הדבר דומה, ישנה מלחמה בין שתי אומות. בלילה, אחד מהצדדים הלך לישון. בא האויב, פשט על המחנה וכבש את הכל. אם הם היו ערים והיו מנסים להילחם - היה בהם הכח לנצח. אבל כאשר צד אחד ישן והצד השני עירני בגבורה, בודאי שהצד העירני ינצח. (ספר דע את עצמך)

לאחר שיתאחד ה'ה עם ה'ה לשם אחד י'הוה, יתגלה שם חדש של י'היה (שער ליקוטי תורה על זכריה י"ד ט'). ואז לא תהיה בחינה של זכר ונקבה, עולם הבא ועולם הזה. אלא הם יהיו שווים זה לזה, כלומר דבר אחד. והנה במחייית עמלק ישנם שני חלקים. ישנו החלק מה שהאדם מצווה למחות את זכר עמלק (כי תצא כ"ה י"ט), וישנו החלק מה שהקב"ה ימחה את זכר עמלק (בשלה י"ז י"ד). לכן האדם מחויב לזכור את אשר עשה לנו עמלק, ולא לשכוח למחות את זכרו. אבל על כרחך האדם לא יוכל להשלים את מחייית זכר עמלק, מפני שהאדם בנוי כזכר ונקבה, וחלק הנקבה שבו יש בו שכחה. לכן רק הקב"ה, שאין בו הבחנה של שכחה, יוכל למחות את זכר עמלק לגמרי. כי ביחס לקב"ה אין הבחנה של זכר ונקבה, ולפיכך "אין שכחה לפני כסא כבודך" (מוסף ר"ה). (ספר מועדי השנה: שובבים תקון הזכור)

ובהגדרה בהירה יש "ויאבק" שבשורש זה אב אחד, שאז, כשזה מתפשט ל'ויאבק', נעשה מציאות של מלחמה, אבל שם המלחמה, מלחמה זה מלשון לחם, ובלחם נאמר "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם", - "כי אם את הלחם אשר הוא אוכל", שזה קאי על האשה, שבלשון נקיה דיברה תורה, - זה הופך להיות מציאות של חיבור, לחם - מה שבחיצוניות הוא מלחמה, זכר ונקיבה, אבל לאחר מכן, "זכה עוזרתו, לא זכה מנגדתו", - "זכר ונקיבה בראם ויקרא את שמם אדם", כל מלחמה הנפכת ל"את הלחם אשר הוא אוכל", זה החלמה, מציאות שהדבר חוזר ומתאחד, זה כל מלחמה, זה מאותו שורש של חולי, אבל מאותו שורש של החלמה, נעשה המציאות שהדבר חוזר ומתאחד. (בלבכיפדיה עבודת השם אבק)

ההגדרה שבכח ההשמדה שלו - מתפישתו עצמה הוא בא להשמיד את בני ישראל, הוא לא פועל מלחמה כנקודת פועל בלבד, אלא מעומק ההווה שלו - הוא בא להשליך את אותה הויה על בני ישראל וע"י כן לכלותם, הווייתו שלו היא שיש לו כביכול, מציאות של הווה אבל אין לו מציאות של עתיד, והוא בא להשליך אותה על בני ישראל, שביציאתם ממצרים הם לא יגיעו למתן תורה, וזה מה שנאמר "וילחם עם ישראל ברפידים" וכדרשת חז"ל שרפו ידיהם מן התורה, וכוונתו היתה שהם לא יגיעו לשלימות התכלית שזה הכניסה לארץ ישראל שהיא

הפכיים זה לזה, אבל כאשר כל כח עומד במקום שלו, ולא נכנס בתחום חברו, אין מחלוקת ויש מנוחה. (ספר דע את מנוחתך) יכול להיות סוג אחד של מלחמה, שנלחמים בתוך החיצוניות - מה כן ומה לא. אולם על אף שבוודאי מוכרחים לסוג זה של מלחמה, צריכים לדעת שאי אפשר להתקיים רק עליה. אדם שילחם רק במלחמה זו - הוא לא יכול להצליח. אולם הסוג השני של המלחמה, הוא: 'מלחמה להיות פנימי'.

המלחמה הפנימית - על עצם כך שזה הנידון...

ה'מלחמה להיות פנימי', נובעת מהתביעה בנפש, לא רק לעסוק בכל פרט שמתעורר, כנידון בפני עצמו, האם זה אסור או מותר, או שיש בזה גדר של 'לפנים משורת הדין'. אלא התביעה היא: 'איך הגענו למצב, שבכלל אנו נמצאים בתוך הנידון הזה?' (דרשות 015 רוחניות או גשמיות - תשס"ט)

לשון ניצוח משמש לכמה משמעויות, המשמעות הפשוטה ניצוח מלשון ניצחון במלחמה. בדרך כלל כאשר המלחמה מסתיימת ישנו צד שנקרא מנצח, וישנו צד שנקרא מנוצח. ולפעמים כל אחד מהצדדים סבור שהוא המנצח. מכל מקום ישנם שני מושגים בלשון ניצוח: מנצח ומנוצח. (דע את נפשך: כוח הניצוח שבנפש) כל זמן שישנה מלחמה בעולם, ישנו רוע, יש מי שיפריד.

מהי המלחמה בעולם? - לבטל את כוח הפירוד.

פועל יוצא מהדברים שראוי לכל בעל נפש לקנות תפיסה עמוקה בנפש הן למלחמות החיצוניות והן למלחמות הפנימיות שיש לו. המלחמה היא לסלק את כל המפריעים ביני לבינו. אם התגלתה סיבה למלחמה, אני אמור לבא מתפיסת נפש שאני אגלה בעצמי את הנצח ובו את הנצח ואז להתאחד, ולא לבא מתפיסת נפש שאני צריך לנצח אותו. (דע את נפשך: כוח הניצוח שבנפש)

ישראל והקב"ה ימחו את זכר עמלק
על הפסוק (בשלה י"ז ט"ז) "ויאמר כי יד על כס י'ה מלחמה להויה בעמלק מדר דר", כותב רש"י "נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק". מהו השם השלם. הנה היום י'ה נפרד מ'ה. י'ה הוא עולם הבא, ו'ה הוא עולם הזה. עוה"ב הוא בבחינה זכר, עוה"ז הוא בבחינת נקבה. אמנם לעתיד לבוא,

ליקוטים מחשבה

ויותר יעקב לבדו

שנתבאר לקמן), כל המציאות לפנינו היא רשות היחיד אחת. אז מה המחיצה פועלת? שאין אפשרות לצאת מאותו מקום שנקרא רשות היחיד.

יש כאן דבר הפוך לגמרי במעמקי התפיסה. בתפיסה החיצונית, המחיצה הוא שורש כל הקלקולים כולם. אבל בתפיסה הפנימית, המחיצה נותנת מקום שאין אפשרות לצאת משם לעולם.

... כשהאדם מקבל את אותו מחיזה בנפש, הוא לא יכול להפרד ממנו ית' שמו - בשום פנים ואופן. זה אותו מקום שהוא למעלה מה'חרב', למעלה מהבחירה של האדם, למעלה מאותו מקום שהוא יכול להבדיל ולחצוץ ולחלק בדברים. זה אותו מקום בנפש שהאדם תמיד נמצא אצל בוראו, והוא לעולם לא נבדל ממציאות הבורא ית' שמו.

זה סוד מחיזה דקדושה שיכולה להתגלות בכל נפש ישראל. (דע את מידותיך מהות המידות 022 עפר - מחיזה)

של המחיצה הגמורה, כאשר הוא נשאר לבד, הוא יחיד לעצמו. אבל מצד התיקון, נאמר שם "וירא כי לא יכול לו", כי הוא נמצא עם בוראו, ועומק הדבר, כי יעקב דבק את עצמו במדת בוראו, שהיחיד זוהי מציאות שלימה, ומצד כך ההגדרה היא, שהמקום של ה"לבד", והמחיצה הגמורה, יוצרת רשות היחיד - שביחיד, הכל נמצא. כאן ההגדרה היא, שהרשות הרבים הוא מקום הקלקול, ואילו רשות היחיד הוא מקום התיקון.

ההבנה הפשוטה אומרת שצריך לצאת מיחיד לרבים, למקום של ששים רבוא. אבל בעומק, איפה התיקון השלם? בתפיסה הנקראת רשות היחיד.

... מצד היותנו כבנים של מקום, בכל מקום שאנחנו נמצאים, זה חלק מרשות היחיד שלו ית'.

כל הרבים שיש כאן הם חלק מרשות היחיד של הבורא ית'. רמז ברור לכך, "ויגע בכף יריי כו" - זה מקום חלציו, כלומר שלא יתפסו שהם חלקים מאותו רשות היחיד, אלא הם תפסו שהם כמציאות לעצמה. אבל מצד יעקב (וכמו

"ויותר יעקב לבדו, ונשגב הוי"ה לבדו". זה לא 'לבדו' במובן החיצוני, שכיון שהוא היה נמצא לבד ולכן יכול לבוא עליו שרו של עשו. אלא במובן הפנימי, 'לבדו' הוא שהיה נמצא לבד עם בוראו. ולכן נאמר שם "וירא כי לא יכול לו", ומדוע? כי איזה לבדו היה? עם ה' יתברך. ולכן אי אפשר לשרו של עשו להתגבר על יעקב.

זה העומק שנקרא מחיזה דקדושה. וזה עומק נקרא תפיסת הרשות היחיד - שאין מציאות אלא אחת.

...כשיעקב אבינו נשאר לבדו, לכאורה כאן המקום ששרו של עשו יכול לחול עליו, כי הוא נמצא במקום שהוא בעצם מציאות נבדלת. כלומר, המחיצה חלה על האדם כשהוא לבדו. כשיעקב חילק את המחנה לשנים, עדיין יש ציבור, רק שחילק אותו לשנים. אבל כשהוא עובר את הנהר מעבר יבק, הוא עובר את אותו מקום, והוא נשאר שם כביכול לבדו, במקום הזה חלה מחיזה הגמורה. זה עברא דנהרא, שם יעקב אבינו נמצא כביכול לבדו. אבל - שם לבדו, הוא נמצא עם בוראו.

מצד התפיסה החיצונית הגמורה, כאן החלות

ויאבק איש עמו עד עלות השחר

זה שבירה. ההיה ההווה ויהיה שהוא למע' לה מן התנועה זה הבורא ית', וכאשר חלה האדם, זה כבידות של עפר שאינו מתנועע. התיקון לזה הוא, לחיות תמיד בהתאבקות. כשאני מתאבק עם דבר, זוהי נקודה מתמי דת שלא חלה בו נקודת הכבידות שבנפש. (דע את מידותיך מהות המידות 018 עפר - כבידות)

נופל למקום העפר. אבל כשהוא מפסיק לה' תאבק, הוא נופל לעפר. ואם הוא ממשיך לה' תאבק, הוא עולה מעט כבר מעפר לאבק - ואבק הוא דבר שעולה למעלה. מצד כך "ויאבק איש עמו", זה נקודת המלחמה.

כח הכבידות בנפש חלה בדבר שאינו מתנועע. השורש הגמור בקדושה לזה הוא ההיה ההווה ויהיה, שזה למעלה מתנועה. אבל כאשר מתגלה כח הזה באדם של אין בו תנועה,

"ויאבק איש עמו", אומרים חז"ל, שהעלו עפר עד כסא הכבוד. למה דייקא לכסא הכבוד? איפה התיקון של יסוד העפר - בכסא הכבוד. כאשר רוצים לתקן כבידות של יסוד העפר, מה מעלה האבק? ההתאבקות מעלה האבק - ולהיכן? לכסא הכבוד.

...כל זמן שאדם נמצא במלחמה מתמדת, הכח הכבידות בנפש לא חל בשלימות עליו. כאשר האדם מתאבק, הוא חוזר מעפר לאבק, הוא לא

כי שרית עם אלוקים

יעקב, כי שרית", כי עלה אבק מעקבו של יעקב ועלה לכסא הכבוד - מדרגת ישראל. זה שררה שמגיעה מתתא לעילא.

שנאבק עמו עד שעלה אבק עד כסא הכבוד. ומחמת שהאבק מגיעה מעקבו של יעקב ועלה לכסא הכבוד, לכן נאמר "לא יקרא שמך עוד

ביעקב נאמר "כי שרית עם אלוקים ועם אנשי שים ותוכל" - מה זה "שרית עם אנשים"? יש אבחנה של "ויאבק איש עמו", שאומרים חז"ל

שויתי הויה לנגדי תמיד

וביותר עומק - עם מי נלחם יעקב אבינו? חז"ל אומרים שהיה נחלם עם שרו של עשו. זה "שרית עם אלוקים", לשון שר, והמלאכים נקראים שרים ואלוקים. וזה מלחמה מדין שר.

וא"כ בעומק היה כאן שתי מלחמות. היה מלחמה בין יעקב ועשו על הבכורה, שזה מלחמה על הראשית, והמלחמה הזו נעשה מכח שעשו יצא תחילה אבל ידו של יעקב אוחזת בעקב

עשו. המלחמה על הבכורה הוא מלחמה של שררה שמתחיל בראש, זה היה מלחמה של שררה מול שררה. ויש עוד מלחמה של "ויאבק איש עמו", שמכח שיעקב אוחזת בעקב עשו הוא עולה, "כי שרית עם אלוקים ועם אנשים", שעל שם כן יעקב נקרא ישראל. "לא יקרא שמך עוד יעקב, אלא ישראל" - כי מלחמת "ויאבק איש עמו" היה רק שררה של מתתא

לעילא, ולא זה השררה של ישראל.

אבל מצד 'ישראל עלה במחשבה תחילה', ששים רבוא אותיות בתורה כנגד ששים רבוא נשמות ישראל - זה לא שררה מתתא לעילא, אלא שררה שבאה מעיקרא מהראש. זה הש"ר של ישראל, "לי ראש". ורמז לכך, אותיות ר"ש במילת ראש הוא אותיות ש"ר, שררה. (דע את מידותיך מהות המידות 039 אש - שררה)

עשו וארבע מאות איש

אחר ארבע מאות שנה של גלות מצרים.

וא"כ בעומק הארבע מאות שנה בגלות מצרים היה תיקון לשנאת עשו על יעקב (מלבד תיקונים אחרים) שנתחזק על ידי וירא ה' כי שנואה לאה.

איפה נתקן השנאה ללאה? זה מתגלה אצל יהודה, הבן הרביעי ליעקב. כמו שהוזכר, מספר ארבע הוא שורש הפיזור. יהודה אמנם הוא ארבע דתיקון, שהוא תיקון הפיזור. בלי דת יהודה, אמרה לאה "הפעם אודה את ה'", שעכשיו יש לה ארבע בנים, עכשיו היא נוטלת יותר מחלקה בשבטים, ולכן היא לא עוד מרג-

שת שהיא שנואה ליעקב.

יתר על כן, יהודה עצמו ירד לגושן כדי להקים שם ישיבה. בעומק, זה גילה את האחד, שהוא תורה, במקום של פיזור - ארץ מצרים.

אצל השבטים כלפי יוסף נאמר "ויקנאו בו אחיו" ולאחר מכן "וישנאו אותו", ושורש שנאת האחים ליוסף מתחלת מיהודה, מלך השבטים. אבל כשנאמר ויגש יהודה ליוסף, זה היה אחדות בין יהודה ליוסף וכמו שאמר ר' רבותינו, וזה היה התיקון הארבע, תיקון הפיזור, שעכשיו הארבע חוזר להיות אחד. (דע את מידותיך מהות המידות 049אש - שנואה)

שנאה שהיה על לאה מצד "וירא ה' כי שנואה לאה" היה דבר שנצרך תיקון מזרעו של יעקב, כי היא הרגישה שהיא שנואה ליעקב. חז"ל אומרים שבתחילה לאה היתה צריכה להניח שא לעשו, כי "שני בנים ילדו ליצחק ורבקה ושני בנות ילדו ללבן. הגדולה לגדול, והקטנה לקטן", וא"כ אמרו על לאה שהיא צריכה להניח שא לעשו. עשו שונא את יעקב, "וישטום עשו את יעקב", ויעקב ידע שעשו שונא אותו אף להרבה שנים אחר מכן, כשעשו בא עם ארבע מאות איש. בעומק, ארבע מאות איש המה הגילוי של שנאת עשו ליעקב, והיה כאן רמז שיעקב נצרך לתקן מה שלא מרגישה שהיא שנואה ליעקב - והתיקון הזה לא נשלם עד

וירץ עשו לקראתו וכו' וישקהו

כי השפתיים הוא מקום הנשיקה. ב"וישקהו", מתגלה מהלך של יוסף. איך יוסף הופך עשו ל'קש' ב"וישקהו".

אומר הזוהר, 'הלכה בידוע שעשו שונא את יעקב, אבל באותו שעה נכמרו רחמיו ונשקו בכל לבו'. כאן בעצם מתגלה נקודת האחדות, של מקום שכולו טוב.

הגמור. זה נקרא "כי אח עשו ליעקב" - כי הם תאומים. דלא כהתאומים של קין והבל, ששם קם קין על אחיו והרגו. אלא ביוסף מתגלה להבה, מלשון הבל, כי מכח ההבל נתקן המלחמה בין יעקב לעשו. איך על ידי בחינה של הבל [כי כל נשיקה הוא כח ההבל פיו] נתקן הפירוד בין יעקב לעשו? על ידי "וישקהו", נשקו בכל לבו.

ומצד כך מתגלה, שמה שנראה שהערבות הם שורש לרשע שהוא כולו רע, כנגדו אנחנו מגלים מהלך שהוא כולו טוב.

מצד ההתפשטות של עשו, מתגלה עמלק, שהוא כולו רע. אבל בצד התיקון, נאמר "וישקהו", נשקו בכל לבו - כל נשיקה זה נ' קש, "בית יוסף להבה ובית עשו לקש" - וזה מכח גילוי שער ה' דקדושה. עליו נאמר נשקו בכל לבו. איך נשק אותו בכל לבו? כי יש נ' שערי

נאמר "ותהי בית יעקב לאש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש". איך יוסף הופך עשו לקש? זה האבחנה שנקרא נשק, נשיקה, יום נשק, נ' קש. הערבות דומים לשפתיים כדברי חז"ל. ונאמר "שפתיים ישק", השפתיים הוא מקום הנשיקה, אז הערבות שנקראים שפתיים הם בבחינת נשיקה, שפתיים ישק.

היה כמה מלחמות יעקב ועשו. בשעת לידתם, ובשעת נטילת הבכורה, ובשעת קבלת ברכות. אבל לאחר מכן נאמר "וישקהו". זה היה לאחר שנולד יוסף, שנקרא 'שטנו של עשו'. מכח שנולד יוסף, אז יעקב מנצח על עשו. ואיך היה צורת הנצחון על עשו מכח יוסף? כפשוטו הוא ניצח על עשו מכח שלשה דברים, תפילה דו-רון ומלחמה. אבל בעומק יותר, מלבד מלחמה כפשוטו שהוא נשק, גם יש נשק מלשון תפילה, כי התפילה שייכים לשפתיים שהם נשק

מה תקנתם? יבואו באיגוד עם שלשת המינים, זה חזרה של הרשעים לקדושה. הנשיקה החזיר את עשו לנקודת התיקון. וכל זה - מכח יוסף. (סוכות 027 ערבות. תערוכות. תשע"ב)

"מנעי קולך מבכי ועיניך מן דמעה כי יש שכר לפעולתך ושבו בנים לגבולם", למ"ד "עושי תשובה נגאלים אין עושים תשובה אין נגאלים" איך מתיישב כביכול מה שהקב"ה אומר 'ושבו בנים לגבולם', הרי זה תלוי אם יעשו תשובה? - כאן מונח המעמקים של המ"ד "בין כך ובין כך עושים תשובה" - וכמובן אלו ואלו דברי אלקים חיים, וזה שני שלבים בגאולה, וב'ושבו בנים לגבולם" מונח המ"ד שבין כך ובין כך עושים תשובה ונגאלים.

המעמקים הללו מאירים באור אחרית הימים של "מעמיד עליהם מלך קשה כהמן" שהתורה צאה איננה קשורה לנקודת הפעולה.

וזה היסוד הידוע של מה שנאמר "לאדם מערכי לב ומה מענה לשון", המענה לשון מוכרת, הוא לא תלוי בבחירה של האדם, וזה מה שמתגלה במעמקים אצל משה ש"שכינה מדברת מתוך גרונו" שהוא מוכרח בדיבורו שלו. זה העומק שמתגלה במהלכי ההארה של רחל שנקברת "בדרך אפרתה היא בית לחם". (אאלפך חכמה, עבודת השם, אם)

אחדות בין יעקב לעשו, שמה מתגלה "ויש קהו".

הערבות מגלים שעל אף שיש הבדלה בין הצידי לרשע, כי יעקב הוא איש תם יושב אהלים ועשו הוא איש ציד, הערבות מגלים 'רשעים

ותמת רחל בדרך

מה שהם יוצאים לגלות כלומר - הם נמצאים במהלכי דרך שזה ההגדרה של 'יוצא לגלות' שהרי גלות הוא לא מקום קבוע אלא הוא דרך להגיע בחזרה להיכן שיצאו, זה ההגדרה של גלות בעומק, זה גלות מלשון דבר המתגלגל שהוא מתגלגל לחזור למקומו שלו.

מקום קבורתה של רחל שהיא האם הרביעית - מצד המהות שלה היא נקברת בדרך, ומכח כך אומר הקב"ה לרחל "מנעי קולך מבכי ועיניך מן דמעה כי יש שכר לפעולתך ושבו בנים לגבולם", כלומר - שמה שרחל מגלה בעומק זה שכל מה שיש בבחירה זה בחירה של - בין אם תבחר את הצד הזה ובין אם תבחר את הצד השני - אבל בסוף הכל יחזור לאותו דבר.

זה 'ושבו בנים לגבולם', זה מה שהיא נקברת "בדרך אפרתה היא בית לחם" ששם מקום קבורתה.

ומצד כך שרחל היא עיקרו של בית, האם הרביעית - היא השורש לגילוי של מעמקי הבחירה של "בין כך ובין כך עושים תשובה".

תמונע

ולכן בעומק עמלק נולד מתמונע - כי מונח בו ה'תם', הסיוס, של ה'נע'. "ועלו המושיעים בהר ציון וכו' והיתה לה' המלוכה" - עמלק מביא את הבריאה לבסוף להיכן? ברור שמה שעמלק נלחם לבסוף, זה מחמת כי הוא מביא את הסוף. הוא גורם לעצם המציאות שנקראת סוף.

בלשון קצרה מאד, עמלק נקרא "זד יהיר לץ שמו", כל ליצנות שורשו ביסוד הרוח, והליצינות שבו היא בעצם התנועה. לץ ונע - זה אותו גמטריא, ק"כ. כי שורשם חד. עמלק הוא זה שמביא את הבריאה לביטולו, ועמלק הוא זה

השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק. כל התנועה שאנחנו מכירים בעור' לם היא תנועה בתוך מערכת של עמלק. כל זמן שיש עמלק בעולם, ישנה את התנועה הרגילה בעולם. מה התיקון של כל ימות עולם? "ועלו מושיעים בהר ציון וכו' והיתה לה' המלוכה", אז יפסק מציאות של עמלק ואז יפסק תנועת העולם, ואז יתקיים 'שית אלפין שנין הוי עלמא, וחד חרוב'. מה התנועה שיתגלה אז? כל תנועה בעולם דידן הוא תנועה בתפיסת עמלק, אבל כאשר יתבטל תפיסת עמלק, תנועה זו יבא לידי סיומה.

בינה בלב, השער הנ' נעלם, אבל כאשר נשק אותו בכל לבו, זה הגילוי של הנ', כי עד כמה שזה לא מגיע מהנ' שבלב אז זה לא היה בכל לבו. אם נשקו בכל לבו בהכרח שהוא נשק אותו מנקודת הנ' שבלבו. במקום הזה, של שער הנ' שבלב, שמה המתגלה אחדות גמורה

רחל שהיא עיקרה של בית היא האם הרביעית שלא נקברה במערה יחד עם הג' אבות, עם יעקב נקברה רק לאה אבל רחל נקברה 'בדרך בית לחם', שמה היא נקברת, בדרך.

ועומק הדבר שהיא נקברה בדרך - להתבאר זה ברור מאד - "שמה קברו את אברהם ואת שרה אשתו שמה קברו את יצחק ואת רבקה אשתו ושמה קברתי את לאה" (בראשית מ"ט, ל"א), אבל רחל נקברה בדרך. - מה שהאם נקברת עם האב, שרה עם אברהם, רבקה עם יצחק ולאה עם יעקב - זה מדין שה'אם' מצטרפת ל'מוסר אביך', למסורת, וא"כ, הכל מושרש שדור אחר דור, כולם נקברים במערה בקרית ארבע היא חברון.

אבל רחל נקברת כמציאות לעצמה, היא לא מצורפת לאבות, למסורת, ל'מוסר אביך', אלא היא במהלכי דרך, היא נקברה 'בדרך אפרתה היא בית לחם', שם מקום קבורתה. והיינו שמה שהיא נקברה בדרך זה מהות של דבר, - וזה מונח במה שחז"ל אומרים שעתידים בניה לצאת לגלות והיא מתפללת עליהם. אבל

שורש כל לידתו של הרע הגמור בעולם, שהוא עמלק, הוא - בתמונע, פלגש אליפז בנו של עשו. עמלק בא מתמונע, מלשון תם-נע, כלומר 'נע' הושלם.

מאברהם יצא פסולת שהוא ישמעאל, ומיצחק יצא פסולת שהוא עשו. מה הפסולת שיצא מי עקב? יעקב מטתו שלימה, אבל הפסולת מול יעקב זה עמלק. יעקב נקרא "איש תם", וכנגדו יש עמלק, שיצא מתמונע, תם-נע, היפוך איש תם. (עסקנו כאן לא בחלק ה'תם' כאן אלא בחלק ה'נע' כאן).

מאיפה מגיע תם-נע? הגמרא אומרת, 'אין

שגם מביא הבריאה לסוף התנועה שלה. על כן עמלק בא מתמנע, תם-נע.

יש אבחנה של נעץ, דבר שהוא נעץ בקרקע, זה קץ התנועה של הדבר. נעץ הוא סוף תנועתו של הדבר. אומרים חז"ל שביום ששלמה המלך נשא את בת פרעה, 'בא גבריאל ונעץ קנה ביום, ומשם נעשה איטליא של רומי' - זה השורש הקלקול של רומי, שהתוקף הרע שלו הוא 'רם', שהוא בגמטריא עמלק - זה נעשה מ'נעץ' קנה שבים. זה נע-צ, נע קץ, זה מקום סופו. המקום של סוף תנועה היא בעצם התפיסה שמכוחו מגיע עמלק לעולם. כל דבר שמתגלה בו תנועה, הוא יבוא לידי קיצו.

דוגמא נוספת. 'עמלק היו זורקין מילותיהם של ישראל כלפי מעלה, ואומרים, אלה אשר לך בחרת'. כל מל מלשון מ-ל. אדם הראשון שנולד מהול, עומק הדבר לעניינו דידן, שהוא נולד מעיקרא בתפיסה של מ-ל. אומרים חז"ל לולא החטא הוא היה מגיע מיד אל הסעודה בשבת קודש. הוא הוא יצא מ-ל. הוא היה צריך להגיע ל-. וכאשר חטא, נעשה מושך ערלתו, הוא קלקול ולא נכנס לסעודה, כי המ-ל שלו נפגם. זה העומק שאדם ראשון נולד מהול, ואדם הראשון מושך ערלתו היה.

בקלקול, זה נקרא תמנע, תם-נע.

ובתיקון, זה תנועה שבא מתמימות. זה ההיפוך הגמור של עמלק, שנולד מכח תמנע. תנועה האמיתית נקראת תמנע דקדושה. שם כל תנועתו של האדם בא מתמימות גמורה - לא רק מתנועות במדרגת ראש, אלא במדרגה שכל תנועותיו נובעות מאמונה הפשוטה שהיא עשה ועושה ויעשה כל המעשים, שזה נוגע בהמקום של ידיעה שלמעלה מהבחירה, שזה המקום התמימות שהקב"ה פועל את הכל.

המקום הזה - זה סוד תמנע דקדושה.

מכאן מגיע השורש של לידת דוד המלך, שמ' תגלה תחילה על ידי עמון ומואב ואחרי כן בנעמי, 'אל תקרי נעמי אלא מרה', שזה בק' לקול נועם שנפל לעמלק, וזה נקרא רם. אבל בתיקון, נעמי זה נעים, נע עם מ', תנועה הבא ממקום התמימות הגמורה. זה תם, ארבעים.

זה העומק של נועם, תנועה השלימה עם ה' ית' ברך, התהלך עמו בתמים, בתמימות. זה נועם, תנועה שהוא למעלה מהראש, למעלה מן המ' חשבה - מהמקום של אחדות גמורה בו ית'. (דע את מידותיך מהות המידות 027 רוח - תנועה)

זה בעצם היה הצורת הבריאה אילו אדם הראשון לא פגם - התפיסה של מ-ל. כאשר אדם חטא, הוא נפל ממדרגתו ואין את אותו גילוי.

עמלק כאשר הם באים לזרוק מילותיהם של ישראל כלפי מעלה, על מה הם באים להתווכח בעומק? על התנועה שצריכה להתגלות באופן של מהול. מ-ל, מהול, מגלה תפיסה של תנועה שצריכה להתגלות ממקום אחד ויבוא לידי אחריתו. בקלקול מתגלה מהלך של זורק מילותיהם כלפי מעלה. אבל היסוד ברור - כל עמלק נולד מתמנע, תם-נע, כלומר, עמלק מונע כל תנועה. זה אותו תפיסה של 'נעץ קנה בים'. כאן נעצר מציאות של תנועה.

... בצד הקלקול, זה נקרא נע דקלקול.

ובצד הקדושה, זה נקרא למעלה מהראש. בעומק, זה נקרא נועם, נע-עם, נע עם מ'. כל מ' בלשון רבותינו זה כח המקיף שהוא מעבר המוחין. לדוגמא, 'ארבעים' יום קודם יצירת הולד, וכו'. מ' הוא בחינת מעבר ההשגה של המוחין. כל נועם, בעומק, הוא נע ברגליו - אבל שם הוא נע מכח שלמעלה ממוחשבתו. זה נקרא "התהלך עמו תמים". זה למעלה ממחשבה.

הוא אדום

בלתו. (אאלפך חכמה, עבודת השם, אדום)

עשו נקרא אדום, מלשון "אדם בליעל" - אדם שמנסה לעלות למעלה מצורת אדם. ועל שם כן עשו נקרא "איש שעיר", כי הוא רוצה לעלות למעלה ממקום הראש - למקום השערות. הגאווה של עשו הוא "אם תגביה כנשר", שהוא "גאוותו בשחקים" דקלקול, היפוך "גאוותו בשחקים" דקדושה. ועל זה נאמר "משם אורי" דך נאם ה'.

מהי העלייה של עשו? עשו הוא שורש אש דק' לקול, הוא נקרא פסולת דאש (וישמעאל הוא מים דקלקול, הפסולת של מים). ועד איפה עשו רוצה לעלות? אילו היה רוצה לעלות עד האש, זה היה גאווה דקדושה. וזה העומק דברי חז"ל שראשו של עשו נקבר במערה. אבל עשו

רצה לעלות למעלה ממדרגת ראש. וזה מגלה פנים נוספות בקלקול הגאווה - עלייה ללמעלה מהראש, אל מקום השערות.

הקלקול של עשו היה שרצה לעלות למעלה מראשו אל מקום השערות ולכן הוא נקרא שעיר. זה גאווה דקלקול, לעלות למעלה מהראש, למקום השערות.

...הגאווה שבראש רוצה לעלות למעלה מהראש. ביתר עומק, זה גאווה שרוצה לעלות מעבר מגדרי האדם. בקלקול, הגאווה הזו נקרא 'אדום', שבוקע מעבר מגדרי האדם. זה גאווה מצד יסוד האש הנמצא בראש שרוצה למעלה מהראש, למקום השערות. ובהגדרה חדה יותר, זה רצון לעלות מעבר מגדרי האדם. ובעומק יותר - גאווה זו רח"ל היא גאווה להיות כבורא יתברך שמו. (דע את מידותיך מהות המידות 089 אש - גאווה)

כל היותו הפנימית של יעקב - כל היותם הפנימית של נשמות ישראל היא הגילוי של ה'שם', הגילוי של מציאותו יתברך שמו, - אין בכחו של הנברא לעולם, בהיותו נברא, להיות מציאות שלימה גמורה, אבל, בכחו, שיאיר בו, - שהוא יידיבק, שהוא יתכלל במציאות השלימה, במציאותו יתברך שמו.

זה ההבדל בין 'צורת אדם' לצורת אדום, 'צורת אדום', היא צורה של נברא, וא"כ, לעולם הוא במציאות של 'חסר' ו'יתר' כמו שנתבאר - זה צורת עשיו ביסודו, - אבל זה 'אדם בליעל', הוא לא קיבל את העול מלכות שמים, ולכן לא משתקף בו הגילוי של העליון.

אבל גילויים של נשמות ישראל, משורש דיע' קב, אינם אלא מציאות של 'בטילות' אליו ית' ברך שמו, ובבטילות משתקף ומתגלה ה'שלם בכל מיני שלימויות', הוא יתברך שמו, כי אין

מאבק יעקב עם המלאך

"וַיִּוָתֵר יַעֲקֹב לְבִדּוֹ" (לב כה)

ויותר יעקב - שכח פכים קטנים, וחזר עליהם (רש"י שם)

מדוע יעקב אבינו חזר על פכים קטנים

תשובה:

הקשר [לממון] הוא מחמת חלקי נפשו שגנוזים בממון ומחיים אותו, ולא מצד החומר עצמו. ויתר על כן, הצדיק שזיכך חומר, אף החומריות אצלו חשובה, כי נתקדשה כקרבן. והקדושה המתגלה בממון גדולה מן הקדושה המתגלה בגוף.

שאלה:

בעקבות ספרו הנפלא של הרב שליט"א על התבודדות, והפרק שם העוסק בהתנתקות האדם מהרגשת הקשר לחומר, רציתי לשאול על המבואר ברש"י בפרשת וישלח שיעקב אבינו ע"ה שב על פכים קטנים, ובמדרש (שכל טוב יג יז) למדו מכך: "מכאן לצדיקים שחביב עליהן ממון יותר מגופן". וצריך עיון, איך יתכן כדבר הזה שהמון חביב לצדיקים, ובפרט קשה שזה חביב עליהן "יותר מגופן"?

"וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הַגִּידָה נָא שְׁמֶךָ, וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל לְשְׁמִי" (לב ל)

שם המלאך "לשמי" - מה ניתן ללמוד מכך

תשובה: כן, עיין חת"ס (שם) וז"ל, וזהו שמו עתה "לשמי", עכ"ל, עיי"ש.

שאלה:

שמעתי ממישהו, וכמדומה שגם ראיתי זאת כתוב, שכשהמלאך ענה ליעקב: "לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל לְשְׁמִי", זה היה בעצם השם שלו - "לשמי". האם יש מקור לזה? אם כן, מה המקור?

המשך שאלה:

ואם יש לכך מקור, מה יש ללמוד מזה בפנימיות?

תשובה:

יש להבין שכל דבר גנוז בו שמו בעולם.

"וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכַל לוֹ וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ וַתִּקַּע כַּף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבָקוֹ עִמּוֹ, עַל כֵּן לֹא יֵאָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנֶּשֶׂה אֲשֶׁר עַל כַּף הַיָּרֵךְ עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי נִגַּע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנֶּשֶׂה" (לב, כה לג)

חלק ימיני לא מפותח

להכיר יותר את ענין זה ואת מצבי? ומה ניתן לעשות כדי לתקן זאת?

שאלה:

בהתבוננות פנימה לתוך עצמי ראיתי שיש בי חלק לא מפותח, הנמצא תחת הצלעות בצד ימין, אם כי פעמים נפתח שם משהו. סיבה אחת שעלתה לי שיכול להיות מקור ענין זה היא, מחמת שבילדותי הייתי נוסע עם קורקינט לתלמוד תורה, וברגל ימין לא הייתי משתמש, וממילא היא לא טרחה.

תשובה:

עיין חולין (צ, ע"ב). וברש"י שם, וז"ל, דסתם הנאבק עם חבירו כשהוא נותן ימינו לשמאל חבירו וחובקו ידו מגעת מאחוריו עד ירך ימינו, עכ"ל (ועיין זוה"ק, בראשית, כא, ע"ב, וברמ"ז שם. ויונת אלם, פרק נו. ושם, רמו, ע"א. וח"ב, קה, ע"א). ושם מקום המלחמה, בחינת מידת נצח,

שאלתי היא, האם ישנם מקורות שבהם אני יכול לעיין כדי

העמידה, פרק כ). ובמידות שורש התיקון בנוצר חסד לאלפים ונושא עון. עיי"ש (שער הסליחות, פרק יא). ועיקר התיקון לימוד פרק גיד הנשה בעיון.

ושם דמות איש באש, שרו של עשו. ועיין שו"ת רע"א (קמא, סימן קכב). ועיין של"ה (וישב מקץ ויגש, אות מז) שירך בנימין לא כרע לעשו, בחינת בן-ימין. ושם התיקון. ובתפלה התיקון בפרט בברכת ברך עלינו. עיין פע"ח (שער

שנאת עשו ליעקב - שנאת אומות העולם לישראל

וַיִּרְצֵץ עֶשָׂו לְקַרְאֲתוֹ וַיַּחְבְּקֵהוּ וַיִּפְּלַעַל צַוְאָרוֹ וַיִּשְׁקָהוּ וַיִּבְכּוּ (לג ד)

אמר ר' שמעון בן יוחאי, הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב, אלא שנכמרו רחמיו באותה שעה ונשקו בכל לבו (רש"י, שם)

שורש ומהות שנאת אומות העולם לישראל

קב"ה ואורייתא וישראל "חד", ושנאה - שנים. ומשם נשתלשל בכל מדרגה שנאה לפי ערכה.

שאלה:

מהו המהות של שנאת הגויים כלפי היהודים?

תשובה:

אמרו חז"ל במסכת שבת, סיני, שמשם ירדה שנאה לאוה"ע ששונאים ישראל. ושורש השנאה, כי שורשם של ישראל

שנאת ישמעאל לישראל - שנאת הדומה, שנאת עשו לישראל - שנאת השונה

שהם סוברים שהיא שייכת להם.

המשך שאלה:

תשובה:

ישמעאל - מים, אהבה, שנאת הדומה, בחינת אומן ששונא בן אומנותו.

עשו - אש, שנאה, שנאת השונה. דבריו בסיבות השנאה הינם תולדות.

האם יש חילוק באופן כללי בין שנאת עשו לישראל לבין שנאת ישמעאל כלפי ישראל? לכאורה עשו שונא את ישראל על שיעקב נטל את הברכות, וישמעאל שונא את ישראל בעבור שה' צווה לאברהם לשמוע לקול שרה לשלוח את ישמעאל ולקיים רק את יצחק, "כי ביצחק יקרא לך זרע", וגם הם שונאים את ישראל בעבור ארץ ישראל

שורש ומהות שנאת עמלק לישראל

והשאלה היא, האם שנאת עמלק לישראל התחילה רק מתמנע, ורק מאז עמלק רצה להיות הראשית וללחום בה' ובעמו, או ששנאת עמלק הייתה כבר מושרשת בתחילת הבריאה?

תשובה:

שנאה בשורש. ומהותה ראשית לעומת ראשית, ראשית של אחד לעומת ראשית של התפרטות.

המשך שאלה:

הנה שורש כל אומות העולם הוא עמלק, ועמלק שונאים את ישראל משום שמושרש בבריאה שעמלק רוצה להיות הראשית של הבריאה, נגד כלל ישראל שהם הראשית האמיתית, וביותר נגד הרבש"ע. אמנם גם מבואר ששנאת עמלק שורשה היה בתמנע שהטילה שנאה בעמלק בנה מחמת שרצתה להתגייר ולהצטרף לאבות והם לא רצו (סנהדרין צט ע"ב), ובאה לידי שנאה כלפי האבות, ושנאה זו הושרשה בבנה עמלק.

שורש שנאת אוה"ע לישראל - למעלה מטעם ודעת

המשך שאלה:

האם שנאת גוי ליהודי למעלה מטעם ודעת ואין בכך הסבר, או שיש בכך הסבר שכלי?

תשובה:

השורש, למעלה מטעם ודעת, ותולדתו, יש הסבר.

האם שייך לגוי לאהוב יהודי

המשך שאלה:

האם שייך לגוי לאהוב יהודי?

תשובה:

יש גוים שגם אוהבים וגם שונאים, דבר והיפוכו.

גויים שאינם שונאים יהודים

המשך שאלה:

"בידוע היא שעשו שונא את יעקב" - האם יש יוצאים מן הכלל, וישנם גויים שאינם שונאים יהודים?

תשובה:

מי שעתיד להתגייר.

אהבת הגוי ליהודי מקשרת אותו ליהודי

המשך שאלה:

ואם כן שייך, האם אהבת גוי ליהודי מקשרת את הגוי באופן מה לישראל ונותנת לו זכויות מסוימות?

תשובה:

כן, יונק משפע ישראל, וכגון שנעשה עבד כנעני.

להקדים שלום לגוי בזמנינו

המשך שאלה:

באופן כללי, כיצד צריך שייך ליהודי לחיות בשלום עם הגויים כשנמצאים עמהם בגלות, האם להקדים להם שלום ולחייך להם ותו ולא, כמו שנהג ר' יוחנן להקדים שלום

תשובה:

כל שיש צד שיושפע מהם אינו ראוי לעשות כן.

אפי' לגוי שבשוק, או שהנהגה זו שייכת רק לצדיקים?

שנאת הגויים לישראל כיום בגולה - גזירת ה' או מחמת מעשינו

המשך שאלה:

כאן באמריקה, שנאת הגויים יותר בולטת בשנים האחרונות, ובפרט משום שהמדיה והאינטרנט נותנים מקום רחב לשנאת הגויים עלינו, והם תמיד אומרים דברים חריפים על עיר התורה ליקווד, שיש כאן "בעיה" גדולה מאד על כך שישנה צמיחה של משפחות גדולות כ"כ של יהודים, ושאנו תמיד בונים בתים בכל מקומות בליקווד ובסביבות ליקווד, ויש להם כל מיני טענות אנטישמיות עלינו, שרובן ככולן הם טענות של שנאה למעלה טעם ודעת, והם גם אומרים להדיא שהעולם יותר טוב בלעדנו ושהם "מבינים" למה גרמניה עשו לנו שואה. יש חברה שלימה של אלפי אנשים שפשוט רוצים לאבדנו מן העולם,

כפשוטו. העיתונים החרדיים כאן תמיד מביאים את דבריהם.

האם עלינו להתייחס לכל זה שהוא רק גזירת ה' עלינו כדי לעשות הבדלה בינינו לבין הגויים? או שבאמת אנו עושים דברים שמעורר שנאתם, ועלינו להתבונן מה אנו צריכים להשתפר כדי להסיר שנאתם מעלינו?

תשובה:

יש לחוש גם וגם.

המשך שאלה:

האם יש עבודה מיוחדת עלינו להתנהג ביותר כבוד וביטול

ע"י בתים יפים וגדולות, לבוש יפה, וחתונות ושמחות יפות הראויות לעשירים, ונשים שלובשים כל תכשיטיהם ברחוב, וכו', ואמרו שדברים אלו מבוארים בכלי יקר עה"ת. אבל אם זה גזירת ה' עלינו לכאורה אין מה לעשות. מה דעת הרב בזה?

תשובה:

"למה תתראו" כמ"ש יעקב לבניו. אולם בדומה להנ"ל שהיה רעב, ודו"ק.

ודרך ארץ כלפיהם כשאנו קונים דברים בחנויות ופוגשים אותם, ולהיות זהירים בתכלית הדקדוק מכל נדנוד של חילול ה'?

תשובה:

יש להתנהג בכבוד וכמה שפחות קשר.

המשך שאלה:

יש דרשנים שאומרים שאנו מעורר את קנאת הגויים

קבר רחל אמנו

"וְתַמַּת רַחֵל וְתִקְבֵר בְּדֶרֶךְ אַפְרַתָּה הוּא בֵּית לָחֶם, וַיֵּצֵב יַעֲקֹב מִצְבֵּה עַל קְבֻרָתָהּ, הוּא מִצְבַּת קְבֻרַת רַחֵל עַד הַיּוֹם" (לה י"ט-כ)

ואקברה שם בדרך אפרתה הוא בית לחם [פרשת ויחי] - ולא הולכתיה אפילו לבית לחם להכניסה לארץ [פי' בעיר שבני אדם יושבים - שפתי חכמים], וידעתי שיש בלבך עלי, אבל דע לך שעל פי הדיבור קברתיה שם שתהא לעזרה לבניה כשיגלה אותם נבזראדן, והיו עוברים דרך שם, יצאת רחל על קברה ובוכה ומבקשת עליהם רחמים, שנאמר (ירמיה לא יד) קול ברמה נשמע רחל מבכה על בניה וגו', והקב"ה משיבה (ירמיה לא טו) יש שכר לפעולתך נאם ה' ושבו בנים לגבולם (רש"י ויחי מח ז)

הטעם להשטחות על קברי צדיקים - מקום עם גילוי אלוקות

שאלה:

מהו המבט האמיתי אודות המקובל בחוגים נרחבים שהדרך להיוושע מכל צרה וחולי ל"ע הוא ע"י השתטחות על קברי הצדיקים, וכמו שמצינו בספה"ק ובספרי הפוסקים אודות התפילות בקברי הצדיקים?

תשובה:

זו אחת מן הדרכים, היו חלק מרבותינו שמאוד החזיקו בזה והיו חלק שכמעט לא השתמשו בזאת. טעם הדבר מפני שזהו מקום שיש בו יותר גילוי אלקות.

המשך שאלה:

לאילו בני אדם זה יותר ראוי?

תשובה:

יש עבודה בבחינת נפש ויש עבודה בהלבשה של מקום, ונשמה שיותר קרובה להלבשה של מקום משתמשת בדברים אלו.

המשך שאלה:

באיזה זמן ראוי לעלות לקברים?

תשובה:

הזמן, מבואר באר"י ז"ל שהוא בערב ראש חודש, וט"ו בחודש.

קבר רחל - בחינת שכינה ומלכות המשתתפת בצערם של ישראל

המשך שאלה:

בנוסף, אפשר לילך על קברו של הקדוש בבא סאלי, מפני שקרוב לדורנו ממש.

ואצל איזה מן המקומות הקדושים אשר בארץ ראוי לפעול?

תשובה:

כמו כן, יש אופן של התקשרות לשורש כנסת ישראל, האבות הק' בפרט, מערכת המכפלה, וז' רועים בכלל, אהרן יוסף ודוד. כמו כן שורש מגלי התורה, ר' עקיבא - תורה שבעל פה, רשב"י - תורת הסוד, והדומה לזה. כמו כן יש אופן של התקשרות לשורשו הפרטי, וכן רבו מובהק. וכן אצל מי שמאיר בו אור משיח. וכן ישועה פרטית אצל מי שנגלה בו פרט זה ביחוד, ובפרט צדיקים שהבטיחו מפורש למי שיבוא על קברם.

המקום, עיקרו קבר רחל כמ"ש הגר"א, שהיא בחינת שכינה, מלכות המשתתפת בצערם של ישראל. וכן רשב"י שאמר יכולני לפטור את כל העולם כולו ממידת הדין, וא"כ יש שם כח של מיתוק הדין ועי"ז ביטולו. באופן שונה ישנה ישועה ע"י כח האמונה, ומצד כך המקום קבר חבקוק שאמרו: "בא חבקוק והעמידן על אחת, וצדיק באמונתו יחיה".

שני סוגי קשרים לה' - קשר ישיר וקשר ע"י אמצעי

שאלה:

הארת פרוזודור שמביא לטרקלין, דרך של אמצעי.

מצד אחד אני רואה שהרב מלמד אותנו להתפלל ולבקש מה' יתברך, כלומר בלי אמצעי, אך מצד שני ללכת לקברי צדיקים זה היה דרך הצדיקים בכל דור ודור. האם הרב יכול להסביר מהי הדרך הנכונה?

תשובה:

ככל שמאיר אור הלעת"ל, כן מאיר יותר דרך של קרבה יתירה ישר אליו ית"ש. אולם אינה עוקרת את דרך האמצעי ח"ו. אולם לאט לאט יש לעשות את הקשר לקב"ה ישיר עיקר, ואת החלק של האמצעי להקטין אולם ח"ו לבטלו. ואצל רוב הנפשות קרוב יותר מתוך קשר של אמצעי להגיע לקשר ישיר אליו ית"ש.

ישנם שני צורות עבודה. א. דרך אמצעי. ב. ישר עמו ית"ש.

קשר של אמצעי אינו רק ע"י קברי הצדיקים, אלא בעיקר ע"י תורתם. ולכך אין הכרח לבא דוקא לקברם. כמ"ש חז"ל, צדיקים אין עושין להם נפשות, דבריהם הם זכרונם.

מצד הנפשות, תלוי הדבר בשורשי הנפשות.

מצד מדרגת הזמן, בכל ימות עולם האיר במדה רבה

אחד המקומות לתפילה באופן של קשר ישיר - קבר רחל

תשובה:

המשך שאלה:

מקום לתפלה באופן של קשר ישיר, הוא בכל מקום בכלל, ובכל מקום קדושה בפרט, ובפרטי פרטים, כותל המערבי, מערת המכפלה, קבר רחל אימנו.

והאם יש צדיק או כמה צדיקים שהם נשמה כוללת של כל עם ישראל שכדאי ללכת לשם?

גלות אדום

"וְאֵלֶּה תִּלְדוּת עֵשָׂו, הוּא אֲדוֹם" (לו, א)

גלות אמריקה [אדום] - דבקות בעצם לחומר, הערכתו והגדלתו

שאלה:

האם הרב יכול לבאר לי מה המהות של גלות אמריקה, וכיצד הוא שונה מהגלות בשאר הארצות בתקופתנו?

בשם ר' יצחק הוטנר ועוד, שמענו שיש מושג של "גלות אמריקה". כיון שאני חי באמריקה, זה נוגע לי מאד,

תשובה:

"גלות אמריקה" - גלות של חומר, הערכה לחומריות ודבקות בו. בשונה מגלות יון, תרבות של גוף, חכמת הגוף וטיפוחו, יופי, צורה. גלות אמריקה, דבקות לחומר מצד עצמו, "הלעיטני נא מן האדום". דבקות בחומר בעצם. הערכה - לפי ממונו כך מערכים את האדם. ודבקות בפועל ברוב קנינים, ומסביב לזה נסוב רוב ככל החיים.

כתוצאה מכך זהו אינו גלות של צמצום, אלא גלות של הרחבה, שכל דבר בחומר יש לו מידה רחבה, בית גדול, מקרר גדול, מכונת כביסה גדולה וכדו'.

וכן דבקות בחומר הנאכל באופן רחב, כדוגמא, ארוחת בקר במקום ביצה אחת, ב' ביצים וכדו'. והבן שהערכה יוצרת הגדלת הדבר. ולכן הערכת החומר, יוצרת הגדלת החומר.

התגלות גלות הערב רב אדום וישמעאל בשאר ארצות העולם

תשובה:

המשך שאלה:

ובקשר להנ"ל, רציתי לדעת האם גלות הערב רב שייכת רק בארץ ישראל או גם לכל העולם. ואם גלות הערב רב רק בא"י, האם שאר העולם נמצא רק בגלות אדום או בגלות ישמעאל? וכן מה עם שאר הארצות שבעולם, כגון באירופה, אוסטרליה, רוסיה, האם הם שייכים רק לגלות אדום? והאם ארץ ישראל וארצות באסיה ובאירופה שייכים יותר לגלות ישמעאל כיון שהם קרובות יותר לארצות ישמעאל (אסיה ואירופה)?

עיקר גלות ערב רב בארץ ישראל. ערב רב מערב עשו וישמעאל, שהם שורשי אומות העולם, ומערב בתוכו אף ישראל, וזה ערב רב, העירוב הרב והגדול ביותר. ולכן עיקרו בא"י ומשם מתפשט לכל העולם.

כיום תולדת הדבר, בישמעאל מתערב אף אדום, וכן להיפך, אולם נשאר ברוב המקרים העיקר, ולאט לאט מתערב השני. סעודיה, קטר ועוד, ישמעאל, אולם נכנס יותר ויותר תרבות אדום. וכן להיפוך באירופה, יש חלק גדול של ישמעאל, והולך וגודל בכל עת תנועה של פליטים מן אפריקה וסוריה ועוד, לאירופה.

מיתת ז' מלכי אדום

"וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מְלָכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוֹם, לְפָנַי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּמְלֹךְ בְּאֲדוֹם בְּלַע בֶּן בְּעוֹר וְשֵׁם עִירוֹ דְּנַהֲבָה, וַיָּמָת בְּלַע, וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו יוֹבָב בֶּן זֶרַח מִבְּצָרָה" וגו' (לו, לא-לב-לג)

חוסר האיזון הראשוני - במיתת מלכי אדום

שאלה:

רציתי לדעת מהו סדר ההשתלשלות של החסימות שיש אצל האדם בין הכלי לאור (לקבלת השפע האלוקי), האם העיוות הראשוני נוצר באיזון בספירות (ז' תחתונות), וזה שיצר את הרצון הלא מתוקן, ואז נוצר גם חוסר איזון בארבעת היסודות?

תשובה:

שורש הדבר בסוגיית מיתת מלכי אדום, שהכלים לא יכלו לסבול רוב האור ונשברו. והשורש כי לא היה יחס של ימין שמאל ואמצע. מים - ימין. אש - שמאל. רוח - אמצע. ועפר - כלי. אלא היו בצורת השתלשלות, זה אחר זה, זה תחת זה.

דברים אלו נתבארו בהרחבה בספר עץ חיים, שער המלכים, ושער שבירת הכלים.

מיתת מלכי אדום - גאווה, עץ הדעת טוב ורע - תאווה

שאלה:

מדוע החזו"א באיגרותיו נקט לשון כ"כ חריפה כלפי תאות האכילה "אבי אבות הטומאה"?

תשובה:

יש שני שורשי רע בבריאה. א. מיתת מלכי אדום, הנקראים בלשון חז"ל שבירת מלכין קדמאין. ושורש קלקולם גאווה, אנא אמלוך. והוא שורש הרע, שורש המיתה, אבי אבות הטומאה. ב. עץ הדעת טוב ורע, תאווה, שהביא מיתה לעוה"ז בפועל.

שורש טומאת סדום - שיעבוד התאווה [עץ הדעת] לגאווה [מלכי אדום]

שאלה:

מהו ההסבר לטומאת סדום הנוראה בדור זה שפורצת כל גבולות, וכיצד לעזור לאלו שנפלו לצאת מכך?

תשובה:

שורש הסוגיא, בפרצופים העליונים עתיק ואריך, ששם נאמר לית שמאלה בהאי עתיקא. ואין שם (בעתיק) נוק' גמורה אלא כולו דוכ'. והנקבה הנמצאת אחר באחור עם הדוכ' היא במדרגת דוכ', נוק' דדוכ' ולא נוק' גמור. וכן באריך שימינו דוכ' ושמאלו נוק', אינו נוק' גמור אלא נוק' דדוכרא. ולכך אין לו נוק' גמורה ספירת מלכות, אלא נכללת בעטרת היסוד. לעומת כך, בפרצופים התחתונים, פרצופי אבא ואמא, ז"א ונוק', יש נוק' גמורה.

ועיקר התיקון היא ההכרה של פנימיות הכח בנפש ככח בקדושה "לשמה". ולהבין שהגוף מפרשו באופן שאינו נכון. ולכך יש להעמיק את האור שכולו דוכ' בנפש, ע"י גילוי הלשמה, ואזי האדם מכיר היכן הרגשתו אמת בשרשה. יש לציין שתיקון זה נכון לנשמות טהורות שנדבק בהם מעט מטומאה זו שממלאה את העולם כולו, כמעט ללא מיצרים. אולם יש נפשות שהם דבוקים בכך ממש, ורובם של אלו הם גלגולי נפשות ממש של אנשי סדום. ואצלם כמינות חשיבא. ותקנתם רק בהסכמה למות על קדוש השם.

בחלק הנמוך בנפש, יסוד תאווה זו הוא כח המדמה. כנודע אמרו חז"ל (שלהי מסכת סוכה) ז' שמות יש לו ליצה"ר, ור' נחמן מברסלב אמר שיש לו שם שמיני, והוא מדמה. ושם זה מאיר בעיקר באחרית הימים ובעיקר בתאווה זו. ומהותה שמדמה שמתאווה לזולתו כמוהו!!! כמו מראה שרואה את עצמו ומתאווה למעין עצמו!

ועומקם של דברים, שכתב הגר"א פעמים רבות (משלי ועוד) שיש שני שורשים ליצה"ר, תאוני וכעסני. מים ואש. וחטא אדה"ר תאוני, תאווה הוא לעינים. אולם הכעסני שורשו בשבירת מלכין קדמאין. שהשתא עיקרו כעס, כי רוצה דבר מעין תאווה ואינו מתקיים אזי כועס. אולם בשורש זה אינו כעס אלא גאווה, אנא אמלוך. ועומק הגאות שכולם צרכים להיות כמוני.

זהו גאווה המתגלה ע"י כח המדמה. ועי"כ מתאווה מכח גאווה. והבן שהשתא התאווה משעבדת את הכעס והגאווה אליה. אולם מצד אור אחרית הימים שאז מתגלה שורש הרע ולא מחטא אדה"ר נחש וחווה, זכר ונוק', אלא שורש מלכי אדום, אזי שם זהו אנא אמלוך של אדום, מלשון מדמה. ומלכין אלו היו דוכ' בלא נוק'.

נמצא שהשורש דקדושה פרצופי עתיק ואריך שאין שם נוק' גמור. והתגלות הפגם נעשה ע"י כח מדמה, המונע

בעולם שבו אנו נמצאים עולם המעשה, המקביל לנוק'. יש דוכ' ויש נוק' גמורים וזה גדרי הדין והוא סדר כוחות הנפש והגוף. אולם באחרית הימים מאיר האורות העליונים שהם הם שורש הארת משיח. וכשם שמשח יצא מסדום, מואב. וכמ"ש חז"ל מצאתי דוד עבדי, היכן מצאתי בסדום. ולכך גם השתא שמתנוצץ ומאיר אורו של משיח, כמ"ש רבותינו משנת שש מאות כנודע, לכך יחד עמו, זה לעומת זה, מתגלה תוקף קליפת סדום. ובקדושה זו הארת פרצופי עתיק ואריך, ובקלקול זה מתלבש בעולם המעשה, מעשה סדום. והבן שפרצוף עתיק ואריך תופס את כל הקומה, ובערכו אין או"א וזו"ן, רק בהלבשה. אבל בעצמותו אין נוק' ואין הולדה. וכאן יש להבדיל בין האור הרוחני בשורשו שכולו זכר ללא נקבה, ומהותו נתינה ללא קבלה. כלומר כולו לשמה, שלא ע"מ לקבל.

וכאשר אור זה מאיר בעולם מצד התיקון אזי האדם דבק מאוד במדרגת לשמה. אולם כאשר אור זה נופל ומאיר ניצוצי הארתו במדרגת גוף שכולו מקבל, ואין רצונו לעבוד לשמה, הוא מפרשו בפגם של סדום, שכולו דוכ' כביכול, שבעומק שניהם הפכים לנוק'. והבן מאוד.

וכפי שהורחב למעשה בסדרת דע את מידותיך, יסוד האש - גאווה. שלישית: להכיר שזהו כח מדמה שרוצה לדמות אחרים אליו. ותיקונו לדמות עצמו לזולתו אליו ית"ש ובה נהפך לנזק, מקבל דתיקון. זאת ועוד בהתלבשות בנפש הבהמית זה נתלבש בגונים שונים. פעם בתאוה, פעם בפחד, פעם בשפלות (היפך שורשה גאווה) פעם ברצון להיות שונה, פעם ברצון להיות שייך ל... וכו'. אולם אלו רק ההלבשות התחתונות שבהם זה מתלבש, אולם זה לא השורש. אולם ככל בעיה בנפש הבהמית יש לתת את הדעת ג"כ לפטור את התלבשות זו.

וכן למסור נפשו על קדושת השם באהבה כנ"ל, שהוא שורש ביטול גמור, היפך גאווה. וככל שיהיו יותר בנ"א שיעבדו לשמה, אזי יתוקן פגם זה כנ"ל, כי יאיר בעולם אור זה דקדושה ויסלק הטומאה. ואזי מתגלה מ"ש למעני למעני אעשה, כביכול.

ממדת גאווה, אנא אמלוך. וכולם צריכים להיות כמוני. ולכך מתאוה לכשכמותו, שיעבוד התאוה לגאווה.

ואמת הדבר שכל מדמה - שקר, אם אין בו ניצוץ של אמת אינו יכול להתקיים. ושורש האמת הגמורה בפרצופי עתיק ואריך כנ"ל, והתפשטות של ניצוץ אמת הוא שכל פרצוף דוכ' נהפך לנזק' ביחס לזה שמעליו, וכל נזק' נהפך לדוכ' למה שתחתיו. ולכך יש בכח המדמה להשתמש בשינוי זה. ובעומק כנ"ל, שבתאוה זו שניהם נהפכים לנזק' ורק מצד המדמה שניהם דוכ'

ושורש התיקון: ראשית ההבנה הברורה של צורת הדברים, וההכרה בנפש כיצד מתראה הכח בשורשו - לשמה. ומצד כך כמה שניתן לעבוד על לשמה למי ששייך בכך.

שנית: ההבנה שיסוד תשוקה זו גאווה, ולפיכך יש לעבוד על גאווה, כפי שנתבאר בארוכה בדברי חכמי כל הדורות,

מהיכן נובע ה"אנא אמלוך"

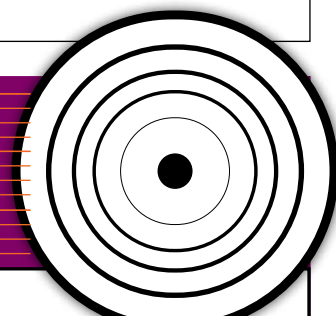
בספר שו"ת שאל לבי (שאלה שמ"ה) הרב מדבר על שורש הרע שמשבירת מלכין קדמאין, והרב ביאר שם שבאחרית הימים מתגלה שורש הרע מצד מלכי אדום - "אנא אמלוך", ולא מצד חטא עץ הדעת. ושאלותיי הם:

תשובה:

אנא אמלוך נובע מיסוד האש, וכן מריבוי אור שכל אחד מקבל גם אורות נוספים שתחתיו. ובשורש זהו גילוי מלכות ה', שמייחסה לאני.

שאלה:

האם ה"אנא אמלוך" נובע מהסיבה של ריבוי האור או מסיבה שונה?

צורת אדם בנושא גרון

יום שני טו' כסלו תשפ"ה רח' הרב בלוי 33 ירושלים 20:30

ריבוי אור בנפשות שמתגלה בהם רע של מלכי אדום

המשך שאלה:

תשובה:

האם נפשות שמתגלה בהם בפרטות שורש הרע של מלכי אדום, הרי שגם מתגלה בהם מציאות של עולם התווה - ריבוי אור ללא כלים, מידות ללא גבול?

לא בהכרח, זהו "שורש" השבירה, אולם לתתא יש כלים שבורים עם ניצוצות מועטים.

גילוי הרע של מלכי אדום למטה - התעסקות סביב ה"אני"

המשך שאלה:

או סיבה אחרת?

תשובה:

הרב ביאר שם ששורש הרע הוא גאווה, "אנא אמלוך", ומתגלה ע"י המדמה שכולם צריכים להיות כמוני וכו', ואז נכתב "זאת ועוד, בהתלבשות בנפש הבהמית מתלבש בגוונים שונים, פעם בתאוה, פעם בפחד, פעם בשפלות". והשאלה היא, מה מוליד בנפש הבהמית את התפיסה וההרגשה המעוותת שמכוחה נולדות כל מיני הלבשות שונות, האם הסיבה היא גאווה - "אנא אמלוך",

בשורש - "אנא אמלוך", לתתא - כלים שבורים, מידות בלתי מתוקנות שעסוקות ב"אנא", ורואות הכל במבט של "אני". לא בהכרח "אמלוך", אלא "אנא", התעסקות מסביב לאני.

הצורך לתקן את הרע בנפש משורש מלכי אדום - מקורו

שאלה:

תשובה:

בשיעור י"ג של סדרת "אש - כבוד - הדרכה מעשית", הרב מבאר שצריך לתקן את שורש הרע שבא משבעה מלכי אדום. היכן הוזכר ענין זה?

בזוה"ק, והוסבר בהרחבה בעץ חיים שער דרושי הנקודים, ושער שבירת הכלים.

בחניות עכשיו

שיטת ארבעת היסודות

The Four Elements Teachings

סדרת הספרים "ארבעת היסודות" אשר ספר זה הינו השישי שלה בסדרת, מהווה תמצית מעשית של משנת החיים המתבארת בספריו ושיעוריו של מחבר סדרת הספרים "בלבבי משכן אבנה".

דעת תבונות

לאחר שנתבארו חמשת יסודי הטעויות היפך האמונה השלימה, מסביר הרמח"ל את שורש טעותם:

ואמנם המאמין ביחוד ומבין ענינו, צריך שלאמין שהקב"ה הוא אחד יחיד ומיוחד, שאין לו מונע ומעכב כלל ועיקר בשום פנים ובשום צד, אלא הוא לבדו מושל בכל. לא מבעיא שאין רשות נגדו ח"ו, אלא הוא עצמו בורא הטוב והרע, כענין הכתוב (ישעיה מה, ז): "יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא רע, אני ה' עושה כל אלה". שאין אחר תחתיו שיהיה לו שליטה בעולם, דהיינו שאין שום שר ושם שום כח שני, כמו שחשבו עובדי עבודה זרה.

חלקי אמונת היחוד

הסיר את שליטתו ונתן את השליטה למישהו אחר, אלא גם מצד שהשליטה - אין אחר תחתיו שיהיה לו שליטה בעולם, דהיינו שאין שום שר ושם שום כח שני, כמו שחשבו עובדי עבודה זרה.

אם כן, מבואר כאן שהקב"ה ברא את הטוב ואת הרע. ונזכיר כאן את מה שנתבאר לעיל. הבאנו לעיל את השאלה: כיצד יתכן שהקב"ה ברא את הרע? והתשובה לכך, כמו שנתבאר שם: כל סברא שנאמר בא"ס ב"ה - איננה אמיתית, ולכן אין להקשות ולומר כיצד יתכן שמהטוב יצא רע, כי הכללים והחוקים הללו נאמרו בכללי וחוקי בשר ודם, אבל לא נאמרו בא"ס ב"ה, הוא יתברך שמו - אין בלתו ואין לנו שום השגה בו, ולפיכך יתכן שמצדו יתברך יעשה טוב וייעשה רע, ואין לנו שום שאלה כיצד יתכן שיצא ממנו רע. וכמו שאין לנו שאלה כיצד יתכן שיצא ממנו הטוב, אין שאלה איך יתכן שיצא הרע. ויתר על כן, כמו שנתבאר כאן, הוא ברא את הטוב ואת הרע, והוא "שולט" בשניהם.

ראשית אמונת היחוד היא, שהש"ת הוא אחד יחיד ומיוחד, הוא היה קודם שנברא העולם, נמצא משנברא העולם, ונמצא לאחריו, ללא שום חילוקי זמנים. זהו מצד עצם הויתו.

ושנית, מצד שליטתו - אין לו מונע ומעכב כלל ועיקר בשום פנים וצד אלא הוא לבדו מושל בכל. כלומר, שאין שום דבר שיכול לעכב בעדו.

ומסביר הרמח"ל את עומק הדברים:

לא מבעיא שאין רשות נגדו ח"ו, כמו שהוזכר לעיל הדעת הטועה שסוברת שיש מי שהוא שורש לטוב ויש מי שהוא שורש לרע ואזי ישנם שני רשויות ח"ו, אלא הוא עצמו בורא הטוב והרע, כענין הכתוב, זהו מקרא מלא - (ישעיה מה, ז): "יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא רע, הרי שנאמר בפסוק שגם הוא יתברך בורא רע, אני ה' עושה כל אלה". כלומר, ראשית, מי שעשה את הטוב והרע, זהו הבורא יתברך שמו, אך ממשיך הרמח"ל ואומר, לא רק שהוא ברא את הטוב ואת הרע, ואח"כ

ולא עוד, אלא שהוא לבדו משגיח על כל בריותיו השגחה פרטית, ואין שום דבר, נולד אלא מרצונו, ומידו, ולא במקרה, ולא בטבע, ולא במזל;

רק מה', ולפיכך, אין לך דבר שאינו מושגח בהשגחה פרטית.

וזהו מה שאומר כאן הרמח"ל: אלא שהוא לבדו משגיח על כל בריותיו, "כל" בריותיו דייקא, השגחה פרטית, ואין שום דבר, מדגישים את הלשון: "שום דבר", נולד אלא מרצונו, שכך הוא רוצה, ולא ע"י שליח אלא - ומידו, ולא במקרה, אין מקרה בעולם, ולא בטבע, מקרה זהו כביכול שכך קרה מקרה, וטבע זהו חקיקת הנהגה שאי אפשר לשנותה, אך באמת הכל נעשה מידו יתברך שמו, ולא במזל; המזל אומר שפלוגי שנולד במזל אריה כך וכך יהיה לו, וכן על זה הדרך.

אך לאמיתו של דבר, הכל בהשגחתו יתברך שמו, הוא ברא את המקרה, הוא ברא את הטבע, והוא ברא את המזל, וכשהוא בראם, הוא ברא את כל האופנים

השגחה כללית ומקרה - גם הם מושגחים מה'

נודע יסוד דברי רבותינו, שישנה השגחה פרטית וישנה השגחה כללית. ההשגחה הכללית עניינה, השגחה על "כלל המין", ולא השגחה על כל אחד ואחד בפרטות מתוך המין. ויש מרבותינו שסוברים, שעל הבהמות ישנה השגחה כללית בלבד, ולא השגחה פרטית. ומצד כך, כביכול מציאות הבריאה נמסרה ל"מקרה", כי ההשגחה הפרטית אומרת שכך וכך בהמות מתוך כלל הבהמות יחיו, וההשגחה הכללית אינה דנה בפרטות של כל בהמה ובהמה, אלא משגיחה על כלל הבהמות שיתקיימו. ואם כן, לכאורה, אילו בהמות יחיו ואילו בהמות לא יחיו בפרטות - תלוי הדבר במקרה.

אך לאמיתו של דבר, מי עשה את המקרה, ומי חקק מה יהיו כל המקרים כולם? כידוע מאוד: מקרה [נוטריקון]

העתידים להיות בכל אופן של כל מקרה שיהיה.

בחירת האדם מוגבלת לאפשרויות הבחירה שה' חקק

ויתר על כן, כמו שיבואר להלן, כביכול הקב"ה נתן לאדם בחירה, אבל הוא לא נתן לו בחירה לבחור את כל האפשרויות שהוא רוצה, אלא הוא נתן לו אפשרות לבחור מתוך כמה אפשרויות שהוא חקק.

משל למה הדבר דומה, אדם בא לחנות ונותנים לו אפשרות לבחור בין חמשה סוגי מרצפות, אך לא נותנים לו אפשרות לבחור את כל סוגי המרצפות שישנם.

כביכול גם בנמשל, הבחירה שיש לאדם היא גבולית, הוא יכול לעשות כך וכך וכך, אך הוא אינו יכול לבחור לעשות כל מה שהוא רוצה, אלא הוא יכול לבחור מתוך כל אותם אפשרויות של בחירה. וכביכול, בורא עולם בחר ליתן לאדם בחירה, והוא נתן לו אפשרויות של בחירה, וכביכול מחשבת האין סוף חישבה את כל האפשרויות שהוא יבחר, ואת כל התולדות שיוולדו בכל אחת מהאפשרויות בכל ימות עולם.

ישנם מיליארדי בני אדם, ויש ששת אלפים שנה, ואם כן, כמה בחירות יש בעולם? עד אין קץ. הרי כל אדם בוחר בחירות בכל יום ובכל עת ובכל שעה, ואם כן, ישנם מיליארדי בחירות עד אין קץ, וכביכול כל בחירה יוצרת עוד ועוד תולדות, ורק חכמת האין סוף יכולה כביכול ליתן דעת על כל אפשרויות הבחירות שיהיו, ועל כל התולדות שיהיו, ובאיזה שינויים זה תלוי אצל שאר כל הנבראים כולם, לאורך כל ימות עולם, ולנצח נצחים, ואת כל האפשרויות חקקה חכמתו יתברך מראש.

זה נקרא כאן בדברי הרמח"ל: ואין שום דבר נולד אלא מרצונו, כלומר, הוא נתן את כל אפשרויות הבחירה,

וחקק את כל התוצאות ואת כל ההשלכות שיהיו על כל הנבראים.

אי אפשר להכיל בשכל אנושי כל אופני הבחירה ותולדותיהם

הנקודה הזו, היא דבר שהשכל האנושי אינו יכול להכילו בשום פנים ואופן. אפילו אם ננסה להכיל 'רגע אחד' של בחירות שיש אצל כל בני האדם ברגע זה, וכי נוכל להכילם? וק"ו שלא נוכל להכיל את כל הבחירות שיש בכל ימות עולם, ואת תולדותיהם. כי אם הבחירה היתה כך - התולדה כך, ואם הבחירה אחרת - התולדה אחרת, ואם שנים בחרו באופן זה - התולדה כך, ואם אחד בחר כך ואחד להיפך - התולדה אחרת, וזהו משפיע לאורך כל ימות עולם. השכל האנושי לא יכול להכיל זאת, אבל זוהי חכמת האין סוף ב"ה, שיצרה וחקקה את כל אפשרויות הבחירה, וכללה בתוכם את כל אפשרויות התולדות, ולפי כל אחד מהאפשרויות של התולדות שכל אחד יבחר יהיה סדר אחר לימות עולם.

זהו אחד מהעומקים של "הכל צפוי והרשות נתונה", הרי רבותינו שאלו את שאלת "ידיעה ובחירה", ולפי מה שנתבאר כאן, פנים אחד להבנת דברי המשנה, "הכל צפוי" כלומר, הוא צפה את כל אפשרויות הבחירה וכל התולדות, ובתוך זה האדם בוחר. הוא צפה את כל האפשרויות לבחור ואת כל תולדותיהם, ולפי זה הוא סידר את כל סדר ימות עולם, לפי כל אחד מהאפשרויות של כל אחד מהבחירות שיהיה בכל אחד מהמצבים של כל אחד מבני האדם.

זוהי חכמת האין סוף, חכמה שאין לה קץ.

בחנויות עכשיו

אילפך חכמה

שולחן ערוך

עם ביאור בלבני משכן אבנה

סימן י' - סעיף יב': מלבושים שבמצרים הנקראים גוהאש, וכן מינטיניש ודולאמניש וקאפמאניש ופיריניש שבתורגמה, אע"פ שיש להם ד' כנפים, פמורים. הגה: והוא הדין מלבושים של גלילות בני אשכנז וספרד, הואיל ואין כנפיהן עשוין שיהיה שנים לפניהם ושנים לאחריהם מכוונות זו כנגד זו, פמורים.

בירור הלכה - סעיף יב'

וביתר חידוד כתבו התוס' (ערכין, ב, ע"ב, ד"ה היודע) והובא בט"ז (ס"ק י) וז"ל, ומצאתי בסילוק שעשה הר"ר יוסף טוב עם, שנותן ציצית אחד מלפניו ואחד לאחוריו, מימין וכן לשמאל, עכ"ל.

והנה בטעם הפטור, כתב הב"י, וז"ל, שהטעם שלא נהגו להטיל בהם ציצית, משום דלא מקרי כסות אלא הבא להגין על האדם מפני החום והקור, והגלימא אין לובשין אותן להגין אלא מפני הכבוד, שהרי אפילו יש לאדם כמה מלבושים אינו יוצא לחוץ בלא גלימא, ואע"פ שלפעמים נהנה מחומה, היינו כיון שתחילת עשייתה אינו להתחמם בה, לא חשיב כסות ופטור, עכ"ל. ובדרכי משה (אות ו) הקשה וז"ל, קשה לי, דאם טליתות שלנו שאנחנו לובשים בשעת התפלה שאינן להגן כלל רק לובשים אותן כדי לצאת בהן ידי ציצית ומברכין ברכה לבטלה (לפי דברי הב"י), עכ"ל. וקצת ראיה יש להביא לדברי הרמ"א, ממ"ש (מנחות, מא, ע"א) ומודה שמואל בזקן שעשאה לכבודו שפטורה, מ"ט, אשר תכסה בה אמר רחמנא, והאי לאו לאיכסויי עבידא. משמע קצת שאם כו"ע עבדי לכיסוי לשם כבוד חייבת, ודו"ק. אולם שם פירש רש"י לכבודו, תכריכין, והבן.

והנה בבגדי כהונה כתיב (שמות, כח, ב) ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת. והקשה המנ"ח (מצוה צט, אות ד) וז"ל, לפי דברי הר"מ נראה שהיה לו (למעיל) למטה ד' כנפות, ולא מצינו דהו"ל ציצית, ולכאורה קשה, דאמרינן בערכין (ג, ע"ב) הכל חייבין בציצית, כהנים לויים וישראל, עכ"ל, עיי"ש. ותירץ בדובב מישרים (ח"ג, סימן טז) וז"ל, כיון דהוה בגדי כהונה לכבוד ולתפארת, לכך פטורים, עכ"ל, ועיי"ש שישב זאת אף לשיטת הדרכי משה. ועיין תיבת גמא (שמות, כח, ב).

והנה אמרו חז"ל (ב"ר, לו, ו. והובא ברש"י, בראשית, ט, כג) ויקח שם ויפת - אין כתיב ויקחו אלא ויקח, לימד על שם

שנתאמץ במצוה יותר מיפת, לכך זכו בניו לטלית של ציצית. והנה כיסוי זה אינו מפני הקור והחום, אלא מפני הכבוד, ובזכות כך זכו לטלית של ציצית. וא"כ שורש מצות טלית ממקום שאינו אלא סילוק הבזיון וכבוד. וקשה לומר שלדינא טלית לכבוד פטור. ובמדרש הגדול אמרו, בשכר שעשה שם שכיבד את אביו וכו', זכו בניו שתינתן להם מצות ציצית שהיא "הוד והדר" בעוה"ז ולעוה"ב.

ולפ"ז יש יסוד גדול לדברי הרמ"א, כי שם לקח את הטלית ונתנו לאחוריו, כמ"ש (בראשית, ט, כג) וילכו אחורנית. ולכך אף אנו צריכים לתת הטלית והציצית אף לאחורינו, זכר לדבר.

וכנודע ח' חוטים בכל צד, ויחדיו עולה ל"ב, כמנין כבוד. ולכך ס"ל לרמ"א שלשיטת לשם כבוד חייבת בציצית, וזהו גופא הכבוד, שהציציות מקיפות את האדם מכל צדדיו. וכמ"ש (חולין, מג, ע"ב) תכלת דומה לים, וכו', לכסא הכבוד (ועיין כד הקמח, ערך ציצית), שיש בו ד' רגלים, ד' צדדים (ועיין לקמן סימן י"ג, סעיף ג', עוד בחינת כבוד בציצית. ועיין לקמן סימן י"ח בדין טלית מדין כבוד הציבור).

הלכה פסוקה - סעיף יב'

בגד שאינו אלא לכבוד נהגו כו"ע לברך עליו ברכת ציצית.

פירוש על דרך הסוד - סעיף יב'

כתב צדק הקמח (ערך ציצית) וז"ל, ציצי מלשון ראיה, כמו (שה"ש, ב) מנין מן התרכיס. והלוזש ציצי, כריך שזיהר מן העצירות, שהרי כסא הכבוד רואהו שהוא דומה לתכלת. וצלשון חכמים נקרא טלית, והוא לשון עליו ורוממות, מלשון (דניאל, ז) ונטילת מן ארעא, וזה רמז להקצ"ה שהוא מעולה ומרומם מן הכל, עכ"ל.

ושם (דרוש ב') המשיך וציאר, וז"ל, ושתי הציירות האחרות השמאלים ישארו תלויים דרך פניו של אדם ולא באחור, וטעם לזה הוא, כי הנה אלו ד' ציירות יוצאין מן ד' מוחין, ולכך שתי הציירות לבדם שהם צחינת חסדים וגבורות אשר צמח הדעת נותנים לנקצה צהייתה צלד האחור, וכאשר חוזרת פצ"פ אז לוקחת גם שתי הציירות האחרים שנשארו צפניו של האדם שהם מן החכמה והצינה. ואע"פ שכל ד' ציירות הם חד קולא דשערי, וכולם נמשכין דרך האחור, עכ"ז להיותם בתוך הטלית שהוא האור המקיף הגדול ואלו צפנים ממנו כנודע, לכן האור המקיף של הטלית הוא מוליך את אור צ' הציירות האלו דרך הקף מבחוץ סביבות ז"א וממשיכין כנגד פני ז"א ונשארים שם. עוד יש אופן אחר והוא, כי להיות מקום גילוי הציירות במקום שמתגלים החסדים, שהוא מן החזה ולמטה כנ"ל, לכן האור שלהם צוקע דרך האמצע של ז"א ועובר בתוך גופו של ז"א ממש ויוצאים דרך הפנים. עוד יש אופן אחר והוא, כי המציאות הנזכרת נחלק לב', לפי שהיסוד דאצא הוא באמצע גופו של ז"א ונמשך בתוכו ויש ג"כ חלק אור הציירות שצוקע בתוכו ויש שמקיף וסובב את היסוד של אצא, ויוצא דרך פני הז"א, והרי הם ג' צחינות, עכ"ל. וכתב שם (דרוש ד) וז"ל, שתי הציירות שהם כלפי אחוריו הם לצורך נוק' דז"א, ושל כלפי פניו הם לצורך יעקב, עכ"ל.

וכתב צספר חוזה דוד (ישעיה) וז"ל, טלית הוא צחינת כבוד, נמשך מצחינת ס"ג שצפנים דרל"א, מצחינת "אל הכבוד" (תהלים כט, ג), גימט' ס"ג כידוע, וכו', ועם כל זה הוא צחינת לבוש, מאני מכובדתא (שבת, קיג, ע"א) כנ"ל, וכן הוא צחינת צשכמל"ו, אותיות כמלבוש, עכ"ל. ושתי ציירות שלפניו צחינת שנים, שמע ישראל וגו', ושתי ציירות שלאחריו צחינת אחור, צשכמל"ו, במקום ההסתר, כנודע.

והנה כתב צשער הכוונות (דרוש הציצית, דרוש א) וז"ל, הציירות הגדול המעטף את הראש, הוא צחינת אור המקיף דז"א כשהגדיל ונעשו לו י"ס גמורות ונתפשטו ראשו וזרועותיו, ולכן שיעור זה הטלית הגדול של העטיפה הוא כדי לכסות ראשו ורובו כמ"ש בגמ'. והנה זה הטלית איננו מגיע רק עד החזה שהוא רובו של גוף האדם, כי שם מאחורי החזה דז"א יצאת נוק' דידה, ואין שם צחינת טלית. וזהו הטעם שהנשים פטורות מן הציירות. וד' הציירות יוצאים ממנו ומקיפין את הנקצה אשר שם מתחת החזה, ולכן נקרא ציית לשון נקצה ולא ציך, להורות על שהם מקיפין את הנקצה. והנה לסיבה זו הצריכו הגאונים להתעטף עטיפת ישמעאלים ומחזירים צ' הציירות שצנד ימין אל צד שמאל, באופן שיתחברו שם צנד שמאל "מאחוריו" כל הד' ציירות ויהיו תלויים מאחוריו צנד שמאל שם במקום תחלת צנין הנקצה מאחורי החזה וכו', ולפחות ישאר כך מעוטף כדי שיעור הליכת ד' אמות, עכ"ל.

אנו עומדים ב"ה להוציא לאור
 עולם ספר חדש המיועד לנשים
 כל מי שחושב שיש לו שם נאה
 וראוי לספר זה, נשמח לשמוע
 ממנו על כך!
 בבקשה שלחו את הצעתכם ל-
 bilvavi231@gmail.com

עין חיים

עם ביאור בלכבי משכן אבנה
שער דרושי הצלם ♦ שער העיבורים מ"ת ♦ ויתחלק לה' פרקים

פרק ב'

או שמצד מה החג"ת נכללין בנה"י, ועי"ז נמצא הכפלה של ו' שהם "ב. והשתא מתבאר בדקות יותר, שהכפלה זו נעשה מדין עיבור ומדין הלבשה, מדין עיבור שנכנסו הנה"י לתוך החג"ת, ומדין הלבשה שהלבישו הנה"י את החג"ת, ובוזה נמצא סיבה פרטית להכפלה של י"ב מדין הלבשה.

וז"ס במאמר קו המדה דבתיקונים וכן בזוהר פ' בראשית דל"ה כי הנטיעות כקרני חגבים היו ואתנטעו ואשתהו י"ב ירחי שתא: עיין בש"ש שהביא קושיית השדה הארץ דעיבור הנזכר מיירי בע"תיק ולא בעיבור דזו"ן, ובעומק היינו כי הא והא איתנהו ביה, ועיין בש"ש שהביא יסוד דברי הרש"ש דמיירי בעתיק דפרטות דכל מדרגה.

ואח"כ נולדו זו"נ ובא זמן היניקה: אמנם קודם היה עיבור שני, כי עיבור א' היה בא"א כנ"ל ואח"כ נעשה עיבור ב' באו"א, וא"כ מה כוונת הרב שכתב ואח"כ נולדו ובא זמן היניקה.

אלא" דבעומק בעיבור ראשון שהוא בא"א יש ב' הבחנות, מה שחג"ת נכללו בנה"י הוא בחינת עיבור, אך מה שעולים נה"י לחג"ת הוא בסוד מדרגת היניקה, כי בחינת היניקה היינו שעור לה ממדרגת עיבור-נה"י למדרגת יניקה-חג"ת, כי אז הוא עולה ויונק משדי אימו. נמצא שבעיבור בא"א כבר מושרש שורש היניקה, והוא השורש שלפעמים היניקה נקראת עיבור, כפי שיבואר להלן בדברי הרב.

ובכח היניקה נתפשטו ו"ק דז"א ממה שהיו תחלה ג' בג' ונעשה עתה פרצוף גמור קשורים זה בזה בסוד קוין כנ"ל בתחלת דרוש זה: אמנם בין בחג"ת שהוא מדרגת היניקה ובין בנה"י שהוא מדרגת העיבור אין בהם בחינת פרצוף, אך מ"מ כיון שחג"ת ששם מלבישים או"א על א"א יש דיקנא דחפיה עלייהו נמצא שיש שורש לבחינת פרצוף ביניקה, מכח דיקנא שהוא פרצוף.

והנה נמצא כי זמן עיבור א' עיקרו הוא בא"א, אלא שהיתה ע"י היותו מתלבש תוך או"א כנ"ל, כי הנה היתה כוונתו לעשות אליו בחי' לבושים מן זו"ן, שילבשהו מטבורא דיליה עד סיום גופו כנ"ל: מתבאר בדבריו כאן נקודה נוספת מדוע העיבור היה מכח קיפול רגלין דא"א דייקא, כלומר, דאינו רק כדי להוציא את זו"ן, אלא כדי שילבישו עליו, בנה"י דיליה. והיינו כי א"א קיפל רגליו, נה"י דיליה שעליו ילבישו זו"ן על חג"ת דיליה, ששם 'מלבישים' או"א. נמצא שמקום העיבור היה במקום שאו"א מלבישים את א"א.

והוא כוונת הרב ש'הייתה כוונתו לעשות אליו 'לבושים' מן זו"ן, והיינו דכיון שהעיבור נעשה מכח מה שנתקפלו הנה"י שהוא מקום הלבשת זו"ן, על חג"ת דיליה שהוא מקום הלבשת או"א, נמצא שהעיבור היה במקום שהוא עתיד להלביש את הנה"י.

נמצא כי היה זמנו יב"ח: צריך להבין מה בא להוסיף, כי הנה התבאר לעיל הרבה טעמים בסיבת י"ב חודשים ומדוע הרב מזכיר זאת לגבי ענין כוונת ההלבשה הנ"ל.

אלא שמתבאר שהם ב' בחינות בקיפול הנה"י על החג"ת, א' הנה"י עלו ונכנסו תוך החג"ת, ב' הנה"י הלבשו את החג"ת, ובעומק תרוייהו איתנהו ביה. ונימא כי מדין מה שהנה"י נכנ"סו לתוך החג"ת היינו שהנה"י היו 'בעיבור' בחג"ת, ומדין מה שהנה"י הלבשו על החג"ת היינו מדין כוונת הלבושים, והוא כוונת הרב לקשר ענין יב"ח לענין כוונת הלבושים ג"כ, כלומר הוא הטעם של ההכפלה של הו' חג"ת נה"י מכח שני הדינים, ודו"ק.

כלומר, לעיל התבאר בדברי הרב ו' טעמים ליב"ח, והיינו מחמת קיפול הנה"י בחג"ת, או מצד מה נכללין הנה"י בחג"ת

א יעויין בש"ש אות ט"ו שכתב דעיבור ביניקה לא היה ניכר בפ"ע דנכלל בעיבור ראשון, ונקרא יניקה על שם שנכנס ע"י היניקה, אך ביארנו באופן שונה.

פשט, ונתקנו הג' קצוות ראשונים שלו שהם חג"ת אשר יש בהם ע"ב רי"ו כ"ו גימטריא שד"י כנ"ל: והיינו במקום בינה. ונמצא שהשורש של היניקה אינו רק מה שיונק מן השדיים כפשוטו, אלא מה שהיה תחלה במדרגת נה"י-עיבור שלא היה שלם בקוין מחוברים, עולה עכשיו למדרגת היניקה ועי"ז מתחברים בג' הבחנות של כ"ו ע"ב ורי"ו וכך נעשה שלם בבחינת פרוצוף, משורש הארת בחינת הפרצוף שמהארת הדיקנא דחפא על או"א שמלבישים במקום החג"ת דא"א. ובעומק הוא מה שהוזכר לעיל שבחינת זקן תחתון מעורר זקן עליון, שהוא גי' לוי של האחדות השלימה ע"י הדיקנא שחופף על מקום החג"ת שהוא מקום הדדים. ונחמד שבעומק מקום 'הדרת פנים' של הזכר הוא מקום הדיקנא, אך מקום 'הדרת פנים' של האישה הוא בהוד יופיה, מקום הדדים, אך שורשם אחד שהוא מקום הוד והדר, בחינת פרצוף.

ואח"כ גם נה"י שבו ינקו משם ונעשו ע"ב רי"ו כ"ו אחרים כנודע, כי כל מה שיש בחג"ת יש בנה"י אלא שבבחי' חג"ת הם רחמים ונקרא שד"י ברפה בסוד בין שד"י ילין שהם מקום הדדים ממש, ובנה"י נקרא שד"י בדגש בסוד אל שד"י כנודע לפי שהוא יותר דינין כנודע, כי הדגש ורפה הם דין ורחמים: והיינו שבחג"ת הרחמים מתגלים ע"י 'רחמי' האם שמניקה את בנה, ובמקום הנה"י זה מתגלה במקום ה'רחם' שהוא מלשון רחמים. והחי' לוק בין החג"ת שהם רחמים לבין נה"י שהם יותר דינין, הוא ע"י הדגש שהוא מדגיש את האותיות בג"ד כפר"ת, מדגיש את הדל"ת שבשד"י, וכך מתגלה שהם יותר דינין אע"פ שהם גילוי של רחמים.

ובעומק הוא סוד א"ל שד"י שמתגלה ביסוד, שהוא יותר בחינת דינים, כנודע שאמנם היסוד הוא בקו אמצע כמו התפארת, אך התפארת נוטה יותר לקו ימין והיסוד נוטה יותר לקו שמאל.

והנה נמצא כי גם בבחי' יניקה נמשך מסוד ע"ב רי"ו שהם אותיות עיבור ודי בזה: דהיינו שבזה מתגלה מדרגת עיבור במדרגת היניקה, ובעומק הוא מה שהוזכר לעיל שעיבור דיניקה מתגלה במדרגת חלב, כלומר שהחלב 'בעיבור' בתוך הדדים, והוא סוד דם נעכר ונעשה חלב, כי בתחילה כשהוולד נוצר הוא במקום הנה"י, בבחינת דם, בסוד שאימא נותנת בו ה' דברים שהם האדמימיות שבו, בחינת דין, אבל אח"כ כשעולה למדרגת היניקה עולה ממקום הנה"י למקום חג"ת, ואזי הדם נעכר ונע-

ומכח זה נעשה התפשטות ג' גו' ג' לבחינת פרצוף, והיינו שמכח הנה"י היו רק בסוד ג' קוים² וע"י שורש היניקה נעשו בבחינת פרצוף, שאז הקוים נעשים קשורים זה בזה, בסוד חח"ן בג"ה דת"י.

והנה בחי' יניקה אין בה עיבור כנ"ל (בפ"א) כי ב' עיבורים הם לבד, אמנם עכ"ז בבחי' א' גם היניקה יש בה סוד עיבור: וכנ"ל כמו שיש בחינת יניקה בעיבור ע"י שנה"י עולים לחג"ת, הכי נמי גם ביניקה יש בו הבחנה של עיבור.

ונחמד, הנה כפשוטו בכללות הם ג' מדרגות, עיבור יניקה ומוחין, ועיבור ויניקה לכאורה שייכים למדרגת אימא ומוחין שייכים בעיקר למדרגת אבא שהוא בחינת חכמה-מוחין. אולם כנודע שיש מוחין דאבא וגם מוחין דאימא, נע"כ שבכל מדרגה יש גם בחינת עיבור ויניקה דפרטות, ובחינת עיבור באבא³ מתגלה כאשר הוא עדיין בסוד טיפה שבמוח האב שאזי הוא בבחינת 'עיבור' במוח האב, ואח"כ הטיפה הזו נכנס לעיבור במעי האם. יתר על כן, טיפה זו היא שורש לטיפות שהוא יונק משדי אימו שהם טיפין טיפין, ומזה הוא שורש מה שנעשה נס למרדכי⁴ שנעשה לו דדין להניק מדין אבא, שייך בו בחינת עיבור ובחינת יניקה. לפ"ז נמצא שהחלב שתוך שדי האם הרי הוא 'בעיבור', והוא עיבור דפרטות שבמדרגת היניקה, ודווקא מה שהוא יונק ומוציא את החלב החוצה היא מדרגת היניקה עצמה, ודו"ק.

והענין כי הנה היניקה זאת הם יונקים מן השדים ודדים של אמא, ונודע כי בחי' הדדים נקרא שם שדי, והנה נתבאר אצלינו כי שדי הוא גימטריא הוי"ה שד' אותיות הוי"ה הם כ"ו, גם נעשי' בחי' ע"ב, גם בחי' רי"ו שהם ג"פ ע"ב כמבואר אצלינו ע"פ ויעבור ה' על פניו ויקרא, ושם נתבאר כי ג' בחי' אלו הם גי' שד"י שהם כ"ו ע"ב רי"ו: כלומר כ"ו ע"ב ורי"ו הם גימט' שד"י, ולהלן הוא מבאר היאך יש את ג' ההבחנות הללו.

אשר מקומן בג' קוין של חג"ת, כי בת"ת הוא שם הוי"ה עצמה שהוא כ"ו, וחסד הוא גי' ע"ב, וגבורה הוא גי' רי"ו: והיינו שג' ההבחנות כ"ו ע"ב ורי"ו, הם בסוד מדרגת היניקה-חג"ת שיונק מהשדיים שנקראים שם שד"י.

לכן מקום הדדים הם בחזה שבין חג"ת, וכל בחינותו יחד הם שד"י, ומזה השם של שד"י שהוא בדדים של אמא יונק ז"א ומת-

² דוג' לדבר הוא מה שהיו הג"ר לפני התיקון בסוד ג' קוים ורק הז"ת היו באופן של חד סמכא, והיינו שהג"ר היו רק בסוד ג' קוים אך לא בבחינת פרצוף, שזה נעשה רק אחרי התיקון, והבן.

³ לבד מה שאבא מולבש באמא ונמצא שהעיבור הוא גם באבא.

⁴ לחד מ"ד, או באותו גברא.

שה חלב, נעשה לבן, בחינת רחמים, בסוד הלובן העליון.

מחד הדם שהיה במקום העיבור עולה ונעקר ונעשה חלב במ' קום מדרגת היניקה, אך מאידך בדקות הוא עולה ממדרגת עיבור ב'רחם' שהוא מדרגת 'יניקה שבעיבור' למדרגת 'עיבור שביניקה' שהוא החלב שנעקר ונמצא בדדים 'בעיבור', ומשם הוא עולה למדרגת היניקה הגמורה כאשר התינוק יונק ומוציא את החלב לחוץ.

והיינו דכשאר מתגלה החלב בדדים של האישה בסוד שם שד"י, מדין ג' הבחנות כ"ו ע"ב ורי"ו, היינו מדין 'עיבור דיניקה', מדין החלב הנמצא בעיבור בדדים, אולם כשיוצא לחוץ ע"י התינוק שיונק הוא עצם מדרגת היניקה ואזי הוא עולה ממדרגת עיבור למדרגת יניקה, והבן.

ויניקה זו נמשכת עד היותו בן ט' שנים ויום אחד ואח"כ בא זמן הגדלות: עיין בהגהת השמ"ש שהקשה שהרי היניקה אינה אלא רק ב' שנים, ומהשנה הג' מתחילים להתפשט בו המוחין דג' דלות עד היותו בן ט' שנים ויום אחד, ומשנה עשירית עד י"ג שנים הוא התפשטות החסדים, והיינו ע"י החסדים שיורדים מלעילא לתתא ועולים מתתא לעילא ומגדילים את הז"א, ועוד הביא מה שהרב כתב לקמן בשער הנסירה בפ"ג שאינו מעלה מ"ן רק מט' שנים ויום אחד, וזו סתירה למה שנתבאר שהח' סדים עולים ומגדילים את הז"א קודם לכן אחרי שנתיים של היניקה".

ועיין ביפ"ש שהביא דברי הרב במכו"ש שכבר יישב קושיא זו וז"ל, "והנלע"ד הוא כי אחר ב' שנים דיניקה נכנסים שתי בחינות יחד, שהם ו"ק דמוחין דגדלות המתחילין להכנס בראשו בהמשך שש שנים כו' ואם תדקדק יותר נמצא כי ו"ק הפנימים דמוחין דיניקה נתפשטו בגופא בב' שנים של היניקה ואחר המ' קיפים ל"מ דצלם דיניקה הם נכנסים יחד עם ו"ק דגדלות". והיינו דמג' שנים ויום אחד נכנסים המקיפים של היניקה שהם הל"ם דצלם דיניקה, ועימם נכנסים הו"ק דמוחין דגדלות. וכתב שהטעם לזה הוא מוכרח כי אי אפשר שיכנסו המקיפים דקטנות, כלומר דיניקה, אם לא שכבר נעשו ונוצרו ו"ק דמוחין דגדלות הפנימים. ועוד כתב שנמצא שכל הגדלות דמיירי עד גיל ט' ויום אחד היינו ו"ק דגדלות, ורק מט' שנים עד י"ג נכנסים המוחין דגדלות ממש.

והיינו שמחד זה נקרא יניקה מצד המקיפים דיניקה שנכנסים,

ומאידך זה נקרא שהמוחין מתחילים להיכנס מצד שהו"ק דג' דלות הפנימיים נכנסים, ואמנם הם רק ו"ק, אבל כחב"ד, ד' מוחין, הם נכנסים מט' עד י"ג.

אולם הקשה עוד על ד' שנים שבין ט' לי"ג שנכנסים מוחין דגדלות והיינו מלעילא לתתא, וזה סותר למה שכתב בדרושי הצלם שאזי עולים החסדים ומגדלים כחב"ד והיינו מתתא לעי' לא, וכתב דאין זה סותר דאפשר שנעשים אז שתיים, מתתא לעילא עולים חג"ת דגדלות, ומלעילא לתתא נמשכים חב"ד דגדלות.

אולם הקשה משער המוחין שכתב שם שאין שורשי החסדים והגבורות מתפשטים במקומם אלא לאחר שיכנסו הג"ר דגד' דלות, ולפני כן רק הארתן של החסדים מתפשטת בו"ק, וסיים דבריו ומי שבידו לפקוח עינים עורים הוא יעיר עינינו.

ונראה ליישב לפי מה שהתבאר בהרחבה בדרושי הצלם בדב' רינו שיש בחינות אור חוזר כפשוטו שיורד עד המלכות וחוזר ועולה, והיינו אור שהגיע לתכליתו, ויש אור חוזר מדין היסוד שעולה, דהיינו שהוא אור שאינו מגיע לתכליתו בסוד 'עד זומם' אלא חוזר ועולה מהיסוד ולא מגיע למלכות, עד-דעת, והיינו שירידתו היא הגורמת לו לעלות, מדין הדעת.

כלומר אמת שמחד רק אחרי שנכנסו הג"ר דגדלות שהוא מט' עד י"ג עולים החסדים, אך כיון שכל עלייתן הוא מכח ירידתן, נמצא שכאשר המוחין דגדלות מתחילים להיכנס והם דוחים את החסדים לתתא, כבר מעתה מונח עלייתן של החסדים שאינם בפועל יעלו רק אחרי י"ג שנים, והבן.

והיינו דאם הייתה ירידה כפשוטו ואור חוזר כפשוטו, שהיה האור חוזר מכח עצמו אחרי שהגיע לתכליתו הקושיא היתה קשה, אך כיון שמתבאר השתא דירידה זו היא רק עד היסוד שבזה מתגלה שבירידה מונח כבר עליה, שהעליה היא מכח הירידה, נמצא שבכח החסדים עולים יחד עם ירידת המוחין דגדלות, אע"פ שבפועל הם עולים רק אח"כ, ודו"ק.

ולזה צריך עיבור ב' וענינו הוא מבחי' זווג או"א לתת מוחין לזו"ן, כי בעיבור הא' היה עיקרו מזווג א"א מיניה וביה אלא שהיה ע"י התלבשות באו"א, אבל זה העיבור הב' עיקרו הוא מזווג או"א וא"א טפל לו היפך מן העיבור הא': והיינו דעיבור ראשון הוא עיבור במדרגת א"א לצורך נה"י דז"א ועיבור שני הוא עיבור

^ה ועיין בשער מוחין דצלם פ"ו, וביפה שעה על אתר.

^י אולם בדקות כיון שהם הל"ם דצלם אפשר לקרוא להם מוחין דגדלות דיניקה, ודו"ק.

דייקא, שהוא השורש העליון של בלי דעת בבחינת שלמעלה מן הדעת, לעומת כך או"א שהם 'בחינת מוחין', ומצד שהם במקום חג"ת דא"א ששם מקום החכמת לב, הוא עיקר חכמת ז"א בבחינת קנין חכמה, חכמת לב, נמצא כי שורש חג"ת דז"א הוא באו"א שהם שורש המוחין העיקריים שלו.

לפי זה סדר הקומה אינו כפשוטו שעתיק ואריך הם כתר ואו"א הם מוחין והז"א הם כל הו"ק, ומלכות היא נקודה. אלא המלכות היא נקודה בסוד הפשיטות והז"א הוא רק נה"י בחינת מקום הרגל דבר, כלומר הנה"י הם עיקר המידות שהם למעלה מן המוחין, בחינת הרגל דבר, בלי דעת תחתון, והחג"ת דז"א הם 'התפשטות' המוחין שמתפשטים למקום המידות, ועל ידם דייקא 'המוח' שליט על הלב, ושורש החג"ת כנ"ל הם באו"א שהם מוחין, לעומת כך שורש הנה"י שהוא בא"א, מדין נה"י שהם עיקר המידות שלמעלה מן הדעת, ולפיכך עבודת המידות מדין א"א אינה מצד המוחין שהמוח שליט על ליבא, אלא מכח ה'רצון', שהוא לעורר את הרצון הפנימי שמשנה את המידות, בבחינת שבירת הרצון, בנין הרצון, משורש הרצון דא"א, והבן.

ובפרט כמ"ש כי עיקר הכל הוא להוציא עיקר ושורש הז"א שהוא ו"ק, אבל הג' מוחין שבו הם בסוד תוספת אליו כי לכך משתנים והולכין (נ"א וחוזרים) ואינם בקבע בו גם זמן עיבור הזה היה ט' חדשים והטעם הוא כי הנה עתה יש בו ו"ק וג' מוחין שהם ט': כלומר הוא טעם נוסף לכך שדווקא א"א הוא השורש לעיבור דז"ק דז"א ואו"א למוחין דז"א, והיינו כי עיקר הז"א הוא ו"ק ולכן א"א שהוא שורשו הוא שורש לעיקרו, והמוחין שלו שבאים בסוד תוספת שורשם באו"א, ועיקר העיבור הזה היה ט' חודשים, שהם חב"ד חג"ת נה"י, שיש בו מוחין מאו"א.

והיינו כי המוחין הם מסתלקין כי הם בבחינת המוחין ש'חכמתו מרובה ממעשיו', לעומת כך חכמת הלב שהיא עיקר חכמתו דז"א, בבחינת 'קנין', בסוד 'זקן' זה קנה חכמה' אינה מסתלקת אלא נשארת בתוך ליבו, מקום חג"ת.

במדרגת או"א לצורך חג"ת דז"א, ואח"כ נעשה זיווג נוסף דאו"א לצורך מוחין דז"א. ועיין באש"ל שביאר לפי דברי הרב לקמן שיש ד' עיבורים, ב' עיבורים דקטנות וב' עיבורים דגדלות.

וטעם הדבר כמ"ש בגמרא שאל טורנוסרופוס הרשע את ר"ע איזה מעשים נאים של הקב"ה או של ב"ו וכו' וכוונתו היה למה לא נברא האדם מהול והביא לו ראייה מן החטים הנבראים ע"י השם יתברך ומן הגלוסקאות הנעשים ע"י ב"ו, נראה מזה כי יש דברים שהניחם הבורא ביד ב"ו התחתונים לתקנם והוא לא תיקנם, לכן אל תתמה אם העיבור שהוא לצורך ו"ק בז"א היה ע"י א"א, ועיבור ב' שהוא לצורך מוחין דז"א היה לו ע"י או"א, כי יש דברים נתקנים ע"י תחתונים כנ"ל: והיינו שדווקא הנה"י שהוא המדרגה הפחותה נעשה משורש זיווג א"א מיניה וביה, והחג"ת שהיא המדרגה העליונה יותר נעשה ע"י זיווג דאו"א עצמן, ומתבאר שהוא מסוד מה שהקב"ה הניח את החלק עליון דייקא לתקנן ביד בשר ודם.

עומק הענין יתבאר לפי מה שכבר נתבאר, דא"א הוא ספי"רת הכתר שהוא למעלה מן הדעת, לעומת כך הדעת שמתגלה באדם, יש בה ב' בחינות כלליות, יש את הדעת המתגלה במוחין ויש את הדעת המתגלה בלב, ועיקר חכמת האדם היא החכמת לב, כי חכמה שבמוחין היא בחינת 'חכמתו מרובה ממעשיו', אולם חכמת לב היא החכמה של האדם ממש, היא החכמה המושגת בליבו, לפי מעשיו.

השורש של החכמת לב מתגלה בחג"ת דא"א שאו"א מלבישים עליו שם, ובדקות שורשה הוא מן הדיקנא דחפיא עלייהו דאו"א שמלבישים על מקום חג"ת דא"א, ודיקנא היא בסוד זקן בחינת 'זה קנה חכמה', דהיינו שאז לבד הוא בגדר זה 'קנה' חכמה, חכמת לב דייקא, שקנה אותה בלב, כי חכמה מצד המוחין אינו אלא בגדר 'חכמתו מרובה ממעשיו', כלומר הוא לא קנה עדיין את החכמה, בבחינת אחר המעשים נמשכים הלבבות, ואזי נעשה הלב כלי לחכמה, וזולת כך הלב לב אבן שאינו בר קיבול לחכמה.

מאידיך הגדרת נה"י הם גם מקום בלי דעת, מקום 'בלי דעת' תחתון, כי נה"י הם רגלים בחינת הרגל דבר, שעושה בלי דעת כמעשה דשלמה', אולם הוא מצד תחתון, א"כ נמצא כי שורש הנה"י דז"א שהם בחינת בלי דעת מצד תחתון הוא עיבור דא"א

¹ סוכה נג, ע"א.

קונטרס עתיק

עתיק - מסירות נפש

קדישא, והוא נעתק מזה העולם, אינו מגיע לשם מעשה התחתונים, עכ"ל.

אולם כתב בייטב לב (בשלה, ד"ה ויושע ה' ביום ההוא) וז"ל, והיינו שכתוב בזה"ק בעתיקא תליא מילתא, ששם התחברות שתי המדות ושני הפכים בנושא אחד, עכ"ל. וכתב בשם משמואל (יתרו, תרע"ד ד"ה וכן מ"ד) וז"ל, וכמ"ש בזה"ק בעתיקא תליא מילתא, ולשון עתיקא פירש כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה, מלשון ויעתק משם, המעתיק הרים, היינו שאין לשום נברא שייכות אליו, וע"כ בהתגלות בחינה זו על הים, ברח (הים) מפני פחד ביטול במציאות, עכ"ל. והבן שאמת זו המציאות, היפך שקר. וביטול לשני הפכים בנושא אחד, ביטול במציאות, הוא ביטול למעלה ממדרגת אמת - א"א, אלא ביטול לעתיק - רדל"א, ששם שני הפכים מחוברים בנושא אחד (עיין אמרי מנחם, בשלח). וכתב בליקוטי תורה (חב"ד, חקת, נט ע"ב), וז"ל גבי קי"ס בעתיקא תליא מילתא. והענין כי בחינת עתיק היינו פנימיות הכתר דהיינו שכולו פנים ואין בו אחריים כלל כמ"ש בע"ח שער עתיק פ"ב (וזהו רק בעתיק ולא בא"א), עכ"ל עיי"ש הייטב. ושני הפכים בנושא אחד, הוא בבחינת אמונה למעלה מן הדעת. ועיין ליקוטי הלכות (או"ח, הלכות פסח, ה"ז).

עתיק מלשון העתק, שנעתק מעצמו, וזהו מסירות נפש.

איתא בליקוטי תורה (בשלח), וז"ל, מה תצעק אלי, בזוהר אמרו בעתיקא תליא מילתא, ובאדרא, דא תליא בעתיקא, בתרין תפוחין, לכן מה תצעק אלי, ר"ת אמת, עכ"ל. ובפשוטו ביאר הרמח"ל שם, וז"ל, שבז"א ששם יש הנהגת המשפט, צריך זכות להיגאל, וכשלא יש זכות צריך גילוייו של א"א, ולכן בעתיקא תליא, כיון שלא היה זכות, עכ"ל. ועיין זוה"ק, ח"ב, מח ע"א. נד ע"ב. ושער הכוונות, דרושי הפסח, דרוש יב.

והבן, שעתיקא כאן כפי ביאור האריז"ל הוא א"א, ובפרטות מידת ואמת, מדה שביעית בתיקוני דיקנא דא"א, תרין תפוחין. והוא ביטול לאמת, מסירות נפש לאמת, כמ"ש (ב"מ מט ע"א) דאי הווי יהבי ליה כל חללא דעלמא, לא הוי קא משני מדיבוריה. והבן, שאריך בחינת אמת, וכנודע אמת א-מ-ת, ראש - תוך - סוף. (עשרה מאמרות, מאמר אם כל חי, ח"א סימן יז). וזהו אריך שבוקע ביושר מראשית כל הקומה מתחלה ועד לעד סוף. וזהו מסירות נפש לאמת, והיינו לא לדבוק רק במדרגתו הפרטית, אלא לקשר את עצמו לכלל כל הקומה, שזהו אמת, כנ"ל. ובדקות זהו מהארת עתיק המולבש באריך. ונקרא עתיקא, כלשון האוהב ישראל, (שביעי של פסח, ד"ה והנה אמרו חז"ל) בעתיקא תליא מילתא - היינו שדבר זה הוא תלוי בעולם העליון עתיקא

רכישת ספרי הרב:
ספרי אברמוביץ'
משלוח ברחבי העולם
03.578.2270
USA-718.871.8652

כל החומר
[זולת חלק ליקוטים]
שמופיע בגיליונות
מידי שבוע
יוצא לאור לראשונה

קו ישיר לשמיעת
שיעורי מורנו הרב שליט"א
ב'קול הלשון':
ישראל 073.295.1245
USA 605.313.6660

לקבלת העלון
בדוא"ל:
bilvavi231@gmail.com
לקבלת העלון
בפקס: 03-5480529

© כל הזכויות שמורות
מערכת 'בלבבי משכן אבנה'
טלפון: 052.763.8588
פקס: 03-5480529
bilvavi231@gmail.com

מלחמה - אתחלתא דגאולה

(מגילה י"ז ע"ב)

מִלְחָמָה – פְּנִים וְאַחֹר – אֶף וְחִמָּה

כתיב (שמואל ב' י, ט) וַיֵּרָא יוֹאָב כִּי־הִיָּתְהָ אֵלָיו פְּנֵי הַמִּלְחָמָה מִפְּנִים וּמֵאַחֹר וַיִּבְחַר מִכָּל בְּחוּפֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲרֹךְ לְקָרְיַת אֶרֶם: וביאר אברבנאל (שם) כוונת הפסוק באומרו "הַמִּלְחָמָה מִפְּנִים וּמֵאַחֹר" וז"ל, רוצה לומר שהייתה לו המלחמה מפנים עם האויבים אשר בשדה, ומאחור עם האויבים אשר בפתח שער העיר, עכ"ל. כלומר שהיא מוקף במלחמה.

שורש המלחמה מפנים ומאחור בעמלק, וכנגד כך שומר השי"ת
ושורש המלחמה מפנים ומאחור, הוא בעמלק. כמו שמובא בפנים יפות (דברים כה, יח), וז"ל, מלחמות עמלק היה המלחמה כבידה פנים ואחור, כדכתיב גבי יואב (שמואל ב' י, ט) וַיֵּרָא יוֹאָב כִּי־הִיָּתְהָ אֵלָיו פְּנֵי הַמִּלְחָמָה מִפְּנִים וּמֵאַחֹר. כי השר של עמלק הוא היצה"ר כידוע, והנה נלחם עם ישראל בפנים שרפו ידם בתורה. ועמלק מאחור, הרי שהיתה המלחמה פנים ואחור, עכ"ל.

וכנגד כך השי"ת עומד לשמור את ישראל פנים ואחור. כמ"ש בספר השם (ד"ה הוי"ה ההולך), וז"ל, יקוק ההולך לפניך, ראש וסוף הפסוק ה', לפי שאם יהיו האויבים מלפניהם ומלאחריהם במלחמה כמו ליואב מפנים ומאחור, כמוני ה' לְפָנֶיכֶם וְיָמָאֶסְפְּסֵם אֵלָיו יִשְׂרָאֵל (ישעיהו נב, יב), עכ"ל.

שליטת האחור בפנים מתגלה בפרט בחוטם

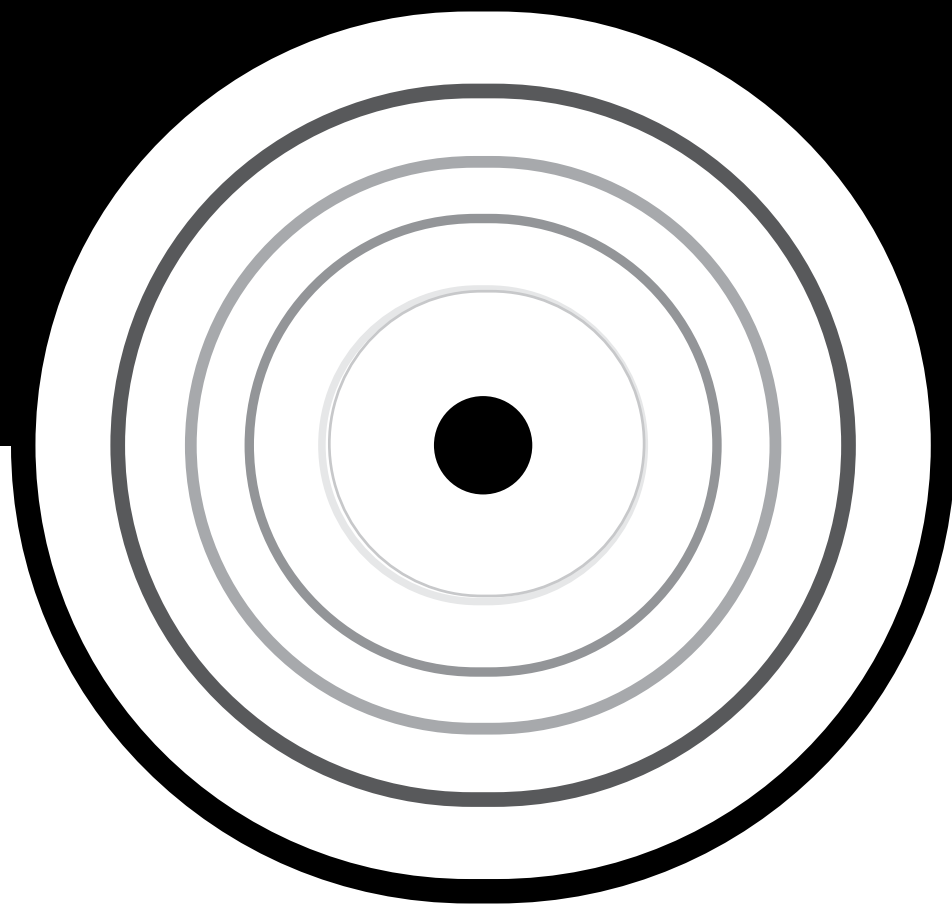
והנה שורש 'מלחמה' מגלה בחינת אחור בפנים. היות שפנים מהותם - הארת פנים, וסבר פנים יפות. ואחור עינינו הסרת פנים. ומתגלה שליטת האחור בפנים, כפנים זעומות וכועסות. וביתר חדוד, בחינת אחור בפנים מתגלה בפרט בחוטם הנקרא - 'אף', ר"ת אחור פנים. והיינו כאשר יש בחוטם כעס וחרון אף, (חרון - אחור, שורשים קרובים), זהו תוקף שליטת האחור בפנים.

וזהו מלחמה, שמורכבת מאותיות מל - חמה. מל - מלשון הסרה, גילוי. וחמה - מלשון כעס. והיינו במלחמה יש גילוי של כעס. וכמ"ש להדיא בקרא (ישעיהו מב, כה) וַיִּשְׁפֹּךְ עָלָיו חֲמָה אֶפֶס וַעֲזִיזוּ מִלְחָמָה. וביאר (שם) המלבי"ם (פ' באור המילות) וז"ל, שהאף הזה המעניש מלא חמה פנימית, וגם עזוז מלחמה בגלוי, עכ"ל. וכתב והקבלה (בראשית מז, ט) וז"ל, מְגִנֵּפֵי מִלְשׁוֹן אִישׁ חֲמָה וְגֵרָה מִדּוֹן, והתגר בו מלחמה, עכ"ל.

שורש המלחמה מכוח החמה שמאירה בתוקפה עד שש שעות

ואמרו חז"ל (מכילתא עמלק פרשה א, הובא ברבינו בחיי שמות יז, יב) וז"ל, "עַד פֶּאֶר הַשָּׁמֶשׁ" כל המלכיות אין עושין מלחמה אלא עד שש שעות מן היום, אבל מלכות הרשעה עושה מלחמה שחרית וערבית, עכ"ל. וביאורו, כי מלחמה, אותיות מל - חמה (כפי שהוזכר), ומכח חום החמה נגלה כח של חמה וכעס, ומכח כך נלחמים באויביו. ומטעם הכי אחר שש שעות שהחמה מתחילה להתמעט, אינם נלחמים. כי נחסר להם שורש הכח שמכחו הם נלחמים. אולם מלכות הרשעה, מכחה של עמלק, שנאמר בו (דברים כה, יח) אֲשֶׁר קָרַף - לשון של קור, נלחם הן מכח חום והן מכח קור, ולכך עושים מלחמה שחרית וערבית.

ושורש דברים אלו נתבאר בספר פירוש המלות הנוכריות (הקדמה, וכן אותו אף, ערך איש) וז"ל, איש מלחמה, עינינו בעל חמה, כמו איש חמה, שענינו בעל חמה, איש אף, עכ"ל.

צורת אדם

בנושא גרון

יום שני

טו' כסלו תשפ"ה

20:30

רח' הרב בלוי 33

ירושלים

בתורה

ארבע וסודות

שיחת חברים היכרות ראשונית עם ארבעת היסודות

עליו, אבל מצד שני מתעוררת בו התנגדות מחמת מידה של קמצנות. והראש שלו מיד מתחיל לחשוב: לכאורה ראוי לתת לו, והרי הוא במקום הרבה יותר גרוע ממני, אבל הרי אני כבר נותן לכ"כ הרבה מקומות אחרים, שאחרים יתנו, אבל הרי הוא כבר מבייש את עצמו לבקש, טוב - אז אני אתן לו חצי שקל, רק חצי שקל זה כל מה שאני יכול לתת, אולי שלש שקל...

יעקב: כן, נכון - ואז פתאום אתה נזכר שהיית באמצע להתפלל...

צבי: כן... זה נושא אחר... ובאמת יש שמכינים כסף כבר מלפני התפילה... אבל בכל אופן, עיקר הנקודה עכשיו הוא רק להבין את המציאות הפשוטה שיש הרבה מאוד מחשבות והרגשות שמתעוררות בשני הצדדים סביב כל בחירה מעשית. וזה לא רק עניין של הרגשות ומחשבות פורחות לצד זה ולצד זה, אלא שבעומק, האדם מתעורר גם למחשבות וספיקות יותר עיוניות - האם באמת חייבים לתת לכל אחד שמבקש או לא? האם אני אמור לתת את כספי בעיקר למוסדות או ליחידים? האם אני נותן מספיק לפי מצבי ומדרגתי או לא? אולי יש היתר של חשש לרמאים? וכו'... ועכשיו אנחנו צריכים להבין: כשמגיע השלב של הבחירה וההחלטה כן לתת וכמה לתת, על איזה רובד חלה ההכרעה - על הנקודה המעשית בלבד, או גם על ההרגשה, או גם על הספיקות הכלליות שעומדות מאחוריה?

יעקב: לכאורה האדם אינו מכריע הכרעה כללית תוך שניות ספורות על כל הסוגיה של כמה צדקה לתת ולמי לתת אותו באופן

ועיקר הבחירה קורה בתוך הלב, דהיינו בתוך התחום של מידותינו.

יעקב: מה אתה מתכוין שעיקר הבחירה קורה בתוך מידותינו - שעיקר נקודת הבחירה הוא למשל האם נכעס או לא נכעס? הרי ודאי לכאורה שרוב בחירותינו קשורות למה שאנחנו עושים - האם ניתן צדקה או לא, האם נגיע בזמן לתפילה או לא, האם נדבר לשה"ר או לא?

צבי: אסביר - בוא ניקח את המשל שלך של מי שמתלבט האם לתת צדקה או לא. מהמבט הפשוט, זו בחירה שקורה בתוך תחום המעשה, האם הוא יעשה את המאמץ לתת את הצדקה או לא. אך אם נסתכל יותר עמוק, נבין כי באמת יש בכל בחירה ובחירה שלנו כמה וכמה רבדים. כשאדם מתלבט האם לתת צדקה או לא, מה שקורה באמת הוא שיש בתוכו מערך שלם של רצונות, מחשבות, הרגשות, ומניעים הדוחפים אותו כן לתת צדקה, ויש לעומתם מערך שלם מנגד של רצונות, מחשבות, הרגשות, ומניעים שדוחפים אותו שלא לתת צדקה.

יעקב: וואו, זה נשמע קצת מפחיד... נשמע כמו מלחמה שלימה!

צבי: זה לא מפחיד, זו המציאות הפשוטה שקורה בתוך כל אחד ואחד מאיתנו כל שנייה! רק שאנחנו לא תמיד מודעים לכך, ולרוב, לא מודעים לרוב ככל מה שקורה בתוכינו. אבל אם נתבונן קצת ונקשיב למחשבותינו והרגשותינו, הרי זו מציאות פשוטה. כשהאדם רואה את העני מרחוק, יכול להיות שמצד אחד הוא מתחיל לרחם

רקע: במשך ה"זמן" הקודם, עסקו יעקב וצבי בהיכרות ראשונית עם ארבעת היסודות, וסיימו עם התקווה שימשיכו ללמוד את סוגית המידות ביתר פירו ועיון עד ה"למעשה" שבחיי היום-יום שלנו.

יעקב: נו, צבי - אתה מוכן להמשיך ללמוד על הנושא של המידות שלנו, או שאתה כבר עובר למשהו אחר?

צבי: מה נראה לך, יעקב? נראה לך שכבר סיימנו, הכרנו כבר מספיק...? האמת היא שזה מזכיר לי את הפסוק "השמים לרום והארץ לעומק, ולב מלכים אין חקר" (משלי כה, ג) - וכידוע "מאן מלכי - רבנן" - כלומר שהלב של תלמידי חכמים זה "אין חקר", כי אין סוף לעומק ולרוחב של מידותינו! הסוגיות האלו כוללות ומקיפות את כל החיים שלנו כל רגע - וכי פשוט נשים אותן בצד ונתעלם מהן?!

יעקב: נכון, לא באמת חשבת שנעבור נושא, רק חשבת שמי יודע... הרי יש עוד חלקים בתורה...

צבי: כמובן שאנחנו צריכים למצוא את הזמן לכל, יש גם הלכה, גם לומדוס, וכל שאר חלקי התורה, שלא להזכיר גם כל שאר חלקי החיים ועבודת ה'... אבל יש משהו מיוחד במידות, כי סו"ס הלב זה המרכז של האדם, ובאופן טבעי, שמה מונח עיקר עבודת הבחירה שלו. וכדברי הגר"א הידועים (משלי ד, יג) "כי מה שהאדם חי הוא כדי לשבור מידה שלא שבר עד הנה" - כי הרי עבודת החיים שלנו הוא לבחור בטוב,

כללי... הוא רק מכריע מה יותר נראה לו לעשות עכשיו, כפי כלל השיקולים של המצב העכשווי...

צבי: נכון, אתה צודק. אבל אני רוצה להגיד את זה במילים אחרות: לו היינו במדריגה שהיינו חיים עם תורה שלימה וברורה כלפי כל פרט ופרט מהחיים, וכל בחירותינו לא יהיו אלא "ספיקות בסוגיה" מהי הדרך הנכונה בשבילנו ומה לא, אז עיקר בחירותינו היה ברמה של הבירור העיוני, בחירה בין האמת והשקר שבתורה. ובאמת נראה ברמב"ם (מו"נ ח"א פ"ב) שכן היה מצבו של אדם הראשון קודם החטא, שלא היתה לו בחירה בין "טוב" ו"רע" אלא בין "אמת" ו"שקר". אבל אנחנו הרי רחוקים מאוד ממדריגה הזו, ובמקרה הטוב, כאשר אנחנו בוחרים בטוב, פעמים רבות הבחירה נעשית לא מתוך בירור בעומק הסוגיה מהי האמת שבתורה, אלא מתוך בירור בין ההרגשות - איזה צד יותר נכון, יותר ישר. אנחנו לא בוחרים מתוך מחשבות עיוניות עמוקות, אלא מתוך מחשבות פורחות של הרגש והלב - מה נראה לי כרצון יותר אמיתי, יותר פנימי, יותר הרצון העצמי שלי.

יעקב: אז אתה אומר שכל בחירה היא בחירה בין ההרגשות, ולא בחירה במעשה או במחשבה?

צבי: לא. אני אומר שבדרך כלל זו לא בחירה ברמה של מחשבה, אבל ודאי שלא תמיד זו אפילו ברמה של הרגשה. במקרה הפשוט, האדם בוחר בעיקר רק כלפי המעשה שהוא נדרש לבחור עליה ותו לא. זו בחירה מעשית גרידא. זה כמו מו"ץ ששואלים אותו שאלה הלכתית - הוא מכריע כלפי השאלה ששאלו אותו, הלכה למעשה, וזהו. הוא לא הולך עכשיו להגיד שיעור כללי על כל הסוגיה ולהכריע בין כל השיטות שבה. אז אותו דבר עם הבחירה של האדם - מתעורר בו פולמוס שלם סביב הנושא של צדקה, והוא מכריע למעשה מה שהוא מכריע, בוא נגיד לתת לעני שקל, וזהו. ואפילו אם באמת זו היתה ההכרעה הנכונה עבורו באותו מצב, הוא עדיין לא הכריע באמת בין כל הטענות וההרגשות שהועלו על הנושא. הוא רק שמע את כלל

הטענות והצדדים, והכריע שנראה שאחרי הכל, ככה ראוי להתנהג למעשה.

יעקב: נו, ויש חסרון בזה?

מקורות ומקבילות

בביאור דברי הגר"א על מי שלא עובד על מידותיו "למה לו חיים": משנת ר' אהרן ח"ב עמו' צט, דע את מחשבותיך עמו' קצ"ג. בחירה מעשית בלבד כמעט ואינו עוזר לאדם לתקן את מידותיו: בלבבי משכן אבנה ח"ד עמו' רל. תכלית לימוד ענייני המידות היא כדי שלא רק נקבל ידיעות עמוקות אלא שנחיה חיים עמוקים: עלי שור ח"ב, פתיחה לשער המוסר.

צבי: החסרון הוא שככה האדם לא עולה, הוא לא מתקן את מידותיו! משל למה הדבר דומה - אם שני אנשים מגיעים לב"ד לויכוח, והאחד מביא עידי שקר, וב"ד חוקרים ודורשים אותם עד שמפריכים את עדותם ומבררים את האמת, ופוסקים נכון. ושוב למחר אותו תובע מגיע עם עדים אחרים מול מיישהו אחר, ושוב הסיפור חוזר על עצמו, שמפריכים את העדות ומגיעים להכרעה הנכונה. אבל הסיפור ממשך שוב ביום שלישי, וכן ביום הרביעי... באיזשהו שלב הרי צריכים להבין כי מדובר ברמאי ששוכר עדים שקרנים, ולהחליט כבר להיפטר מהסיפור! זה אותו דבר עם מידותינו. אם אנחנו תמיד רק מנסים לבחור בטוב למעשה, אבל לא עמלים לברר את מידותינו, אז אנחנו מחליטים רק כלפי ה"טענות" ובוחרים ביניהן, אבל לא בוחרים בין ה"טוענים" עצמם! אם אנחנו רוצים באמת לעלות ולהיפטר ממידותינו הרעות, אנחנו צריכים להתעמק קצת יותר, ולבחור לא רק "מה לעשות" אלא גם "למי להקשיב", ליצר הטוב או ליצר הרע.

יעקב: אבל מה זה אומר למעשה? איך עושים את זה?

צבי: מה שזה אומר למעשה זה שאנחנו צריכים לפתח מודעות קצת יותר עמוקה

לבחירותינו. במקום לחשוב רק בצורה של "כן לתת או לא לתת" או "כמה לתת", לנסות לאט לאט לפתח סוג אחר של חשיבה: למה אני רוצה לתת? ולמה אני מרגיש מניעה מלתת? המטרה היא להתחיל להיות מודעים יותר למחשבות הפורחות שלנו, ולהרגשות שלנו העומדות מאחוריהן, ולאט לאט להגיע למצב שרוב בחירותינו תהיינה בחירות יותר פנימיות - בחירות בין רצונותינו והרגשותינו. אביא משל יותר נקודתי להמחיש את זה: אחת מההרגשות היותר דקות שאדם יכול להרגיש כשהוא רואה עני מתקרב, היא שהוא רוצה להתחבא ולברוח מהנידון, ככה שהוא לא יצטרך בכלל להכריע מה לעשות בפועל. והנה, אם זה רק הרגשה עדינה, לרוב האדם בכלל לא יהיה מודע אליה, ובטח שזה לא מה שהוא ינסה לעשות. אך, אם האדם מתוודע להרגשה הזאת, הוא יוכל להחליט לעצמו, "אני רואה שאני מרגיש רצון לברוח מהמצב, אבל אני יודע שזו לא הצורה האמיתית לחיות את החיים, רק לברוח מקשיים, ולכן אני מכריע שאני אתמוודע עם הקושי ולא אברח ממנו". וככה האדם הכריע ברובד יותר עמוק בעצמו. לא רק על הנקודה המעשית בלבד.

יעקב: מעניין מאוד... אני אף פעם לא שמעתי ולא חשבתי על כל הנושא הזה, אבל נשמע בהחלט הגיוני... אבל תגיד לי, זה קשור לכל מה שלמדנו ב"זמן" הקודם על ארבעת היסודות, או זו נקודה אחרת?

צבי: ודאי שזה קשור, אבל זה באמת נושא לשיחה אחרת... אולי נאריך יותר שבוע הבא. אבל בקצרה, זה ככה - מטרתנו בלימוד ארבעת היסודות אינה רק ללמוד סוגיה נחמדה תיאורתית... לימוד ארבעת היסודות הוא המפתח לרכישת המודעות הזו להרגשותינו שדיברנו עליה עכשיו. איך בדיוק? את זה כנראה נשאיר לשיחה הבאה...

יעקב: טוב! כמו תמיד, יש לי כבר הרבה על מה לחשוב, ואני כבר מחכה...

מדור תיקון המידות - מידת האהבה

שעצם זה שיש משהו סודי ביניהם מגלה אהבה וקשר הרבה יותר פנימית ועמוקה. אבל בחיצוניות יותר, האהבה של יסוד הרוח זו אהבה של פעילות יחד, כמו שני חברות או שותפים בעסק שמתוך שהם משתתפים יחד באותו מסלול ובאותם שאיפות, מתרקם ביניהם קשר חזק. אהבה כזו אתה יכול לבטאות בביתך ע"י שתעסוק בפרוייקט מסויים יחד עם ילדיך, למשל שתקבע איזה יעד לימודי או מעשי שתעבדו להגיע אליו דווקא ביחד עם השותפות של שניכם.

האהבה של יסוד האש זו אהבת השונה. זו אהבה שמגיעה מתוך הערכה והשתוקקות לאותן התכונות הטובות שבנאהב שאינן חזקות כ"כ בך, ולכן יש להן חן ויופי מסויים בעיניך, כי הן בעיניך "נדירים". אהבה כזו אתה יכול לבטאות ע"י הבעת התפעלות מילדיך כאשר הם מבטאים כל כך מהסוג הזה - ויש לכל ילד תכונות כאלו - ולהראות להם כמה אתה מרגיש באמת שהם מיוחדים בכוחותיהם.

הרבה הצלחה!

אהבה זו היא קשר שאינו מתנועע, שאינו עניין של מצב רוח חולף, אלא חלק עצמי ממנו, עצם מעצמיו. וזה מוליד באדם רצון להיות קרוב בפועל לנאהב, ואתה יכול לבטא למשל לילדיך כמה קשה לך כאשר אתה צריך לפעמים להיפרד מהם וכמה אתה אוהב לשהות בקרבתם.

האהבה שמצד יסוד המים היא אהבת הדומה. זוהי האהבה של אנשים שמכירים זה את זה, מבינים אחד את השני, יודעים מה לצפות אחד מהשני, ונהנים לשהות ביחד ולשוחח אחד עם השני. זה קשר יותר קל וזורם, כאשר אף אחד לא מנסה להרשים את השני, אלא פשוט נהנים מההתחברות והשיוון בין שניהם. אהבה כזאת אתה תוכל לבטא ע"י פתיחות עם ילדיך, לספר להם קצת מהעובר עליך, ולשמוע מהם מה שעובר עליהם, ולשוחח יחד על כל מה שתוכל למצוא משותף ביניכם.

האהבה הפנימית שמצד יסוד הרוח זו אהבה רכה פנימית, אהבה יותר שקטה ועמוקה, שמגיע מהזדהות ואחדות פנימית בדרך החיים. זו כמו אהבה של שני ידידים שיש ביניהם קשר פרטי וסודי,

שאלה: לאחרונה עשיתי חשבון הנפש, והחלטתי להתחיל להשקיע יותר זמן ומחשבה בביתי ובחינוך הבנים שלי. בפרט, רציתי למצוא דרך איך לבטא יותר אהבה בבית, כדי שכולם ירגישו אהובים ומאושרים להיות חלק מהמשפחה. האם אני יכול להיעזר בזה עם שיטת ארבעת היסודות?

תשובה: אין ספק שהנושא של ביטוי אהבה בבית עומד במרכז של כל עבודתינו בביתנו ובחינוך ילדינו, ואשריך שאתה עובד להעצים את הנקודה ה"כ" חשובה הזאת!

כדרכינו, ננסה כאן ללמוד את מידת האהבה קצת יותר בעיון ע"פ ארבעת היסודות, וזה יוכל לעזור לך למצוא אלו חלקים של האהבה יותר קלים בשבילך לבטא ויותר קרובים אל ליבך, וכן למצוא אלו חלקים אולי יותר חסרים בביתך שתוכל לעבוד להשלים אותם.

האהבה שמצד יסוד העפר זו אהבה של קירבה. בנפש זה מורגש כחיבור יציב למישהו, כמו אהבת האב לבנו, שהוא מרגיש אותו כחלק בלתי נפרד ממנו. כטבע יסוד העפר הבלתי מתנועע, גם

מידת האהבה בלשון רבותינו

בשכל או בתורה, כשרק יעסקו יחד בדברים רוחניים, מרגישים מיד התדבקות ביניהם בנפשיותם ונעשים אוהבים גמורים זה לזה, וכמו שאמרו (קידושין ל:): את והב בסופה, מתחילה אויבים ולבסוף נעשו אוהבים. "דעת חכמה ומוסר ח"ב פרק א).

אהבה של יסוד האש: "הקל הנכבד והנורא הזה מצוה לאהבו... שנאמר ואהבת את ה' אלקיך... והיאך היא הדרך לאהבתו... בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים, ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול, כמו שאמר דוד צמאה נפשי לאלהים לאל חי..." (רמב"ם הלכות יסודי התורה ריש פ"ב).

קירוב, וצריך להתיחס ביחוס יותר קרוב אשר יחוס מכובד לא ימצא לו מקום, ובדיחות הדעת יותר אהוב מכובד ראש וחרדת הכבוד. וצריך להתאמץ להתנהג באופן יותר מקורב ויחוס יד ימין ליד שמאל, שאינו דבר חוציי אלא עצמי". (מכתבו של החזו"א על הנהגת שנה ראשונה, וע"ע עלי שור ח"ב עמו' רל למה א"ז סתירה ל"מכבדה יותר מגופו").

אהבה של יסוד הרוח [החיצונית]: "בענין התחברות אנשים זה לזה רואים אנו דבר פלא, הנה יתכן שאחד עשה לחבירו טובה גדולה בנפשו, הצילו ממש ממות לחיים, ובכל זאת אין מתהווה ביניהם שום התקשרות והתדבקות, ואם אפילו יכיר את טובתו וירגיש את עצמו מחוייב לו, אבל דבוק אינו נעשה. ובעניני רוחניות, אם אך יש להם איזה התקשרות בדבר מושכל,

אהבה של יסוד העפר: "והנכון בעיני כי הבהמה והחיה אין להם דבקות בנקבותיהן, אבל יבא הזכר על איזה נקבה שימצא וילכו להם, ומפני זה אמר הכתוב בעבור שנקבת האדם היתה עצם מעצמיו ובשר מבשרו ודבק בה והיתה בחיקו כבשרו ויחפוץ בה להיותה תמיד עמו, וכאשר היה זה באדם, הושם טבעו בתולדותיו להיות הזכרים מהם דבקים בנשותיהם, עוזבים את אביהם ואת אמו, ורואים את נשותיהן כאלו הן עמם לבשר אחד, וכן... הקרובים במשפחה יקראו שאר בשר, והנה יעזוב שאר אביו ואמו וקורבתם ויראה שאשתו קרובה לו מהם." (רמב"ן עה"ת על הפסוק על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד).

אהבה של יסוד המים: "לפעמים התיחסות בכבוד וחרדת דרך ארץ מראה חסרון

ארבעת היסודות - יסוד האש - תיקון כח השנאה

אש שבאש שבאש

הקלקול

אש - שנאה. ואש דאש, ענינו הוספת שנאה תדיר. וכמ"ש המהר"ל (גור אריה, בראשית לו, ח) וז"ל: "דרך השונא שאם אינו שונא בתכלית, אם יחרש עוד דבר שנאה, מוסיף לשונא אותו על הראשון", עכ"ל. ופעמים לא נצרך שיתוסף ויתחדש דבר נוסף מבחוץ, אלא השנאה עצמה מלבה את עצמה, כשני אישים הנפגשים יחד המגדילים את האש. וזהו אש דאש דאש, בכל פעם מתחדש תוספת לשנאה בתוך עצמו. עד שכח השנאה הופך להיות מקרה דבוק בעצם (עיי' גר"א ספ"י, פ"ה מ"א). והיינו שהשנאה הופכת להיות כמעט אחד עם עצם נפשו.

כאשר השנאה דבקה בעצם נפשו, ע"ד כלל היא מזעזעת את כל יציבות הנפש, אם אין כח תקיף כנגדה שמאזן זאת. לדוגמא, דוד המלך שאמר, "ומשנאיך ה' אשנא וגו' תכלית שנאה שנאתים", כנגד

תכלית השנאה היה לו תכלית אהבת ה', ואהבה זו איזנה את השנאה. אולם לולי כך אין זו הדרך לשונא תכלית השנאה את "משנאי ה'", אלא אך ורק אם כח אהבה מקביל בתוקפו לאזנו.

וק"ו בן בנו של ק"ו בשנאה שאינה של מצוה. כאשר הוא שונא במדרגת אש דאש דאש, הוא נמצא תדיר בתנועת התלהטות חזקה של תוספת אש שמזעזעת את עומק הנפש. וכן אם הגיע לתכלית השנאה, הוא כח קיצוני כל כך שאין לו איזון, מזעזע את כל יציבות הנפש.

התיקון

האדם נברא מעפר ורוח, "וייצר את האדם עפר מן האדמה, ויפח בא"פיו נשמת חיים", וכשם שאי אפשר לו לאדם לחיות ללא רוח חיים, והיא מקור חיותו, כן אי אפשר לו לאדם לחיות ללא יציבות של עפר (העפר יסוד היציב ביותר

סיום הדברים

סיום הדברים - התיקון השורשי לכל - אמונה בהקב"ה

מלבד כל מה שנתבאר לעיל בכל ט"ז

החלקים, מעל הכל ושורש הכל הוא האמונה, שהכל נעשה בהשגחה פרטית ממנו ית"ש, וכל אחד עושה ופועל לפי חלקו. ובזה סרה השנאה, הן שיש לחי

הודעה חשובה

בע"ה משבוע הבא (עלון מס' 17) יופיעו מדורים חדשים בעלון, וביניהם:

◆ שבעים כוחות הנפש לגר"א: אש - רוח - מים - עפר

◆ סדרת 'מהות המידות'.

◆ ועוד חזון למעוד, ליתגר הוספות והרחבות.

שוב אנו באים ומכריזים בשער בת רבים, כל מי שמרגיש שיש לו במה לתרום ולסייע וכד' בתורת ארבעת היסודות, בבקשה שיצור קשר עם המערכת.

מכל הד' יסודות). ולולי יציבות העפר, האדם כרוח נודפת שאין לה יציבות כלל, והוא בבחינת 'בא רוח ועוקרתו'. על מנת שיהיה לאדם יציבות של עפר, נצרך

[א] תפיסת מציאות, ללא מדמה רב אלא מועט.

[ב] חיבור עמוק לעולם המעשה.

[ג] העדר תנועות קיצוניות בנפש. וכל תנועותיו של האדם נצרך להם משקל האיזון. וכל תנועה נצרך לאזנה, זה עוקר את יציבות נפשו. עיקר כח האיזון הוא עם הפכי, ואם עדיין אינו מאוזן מצד הפכי, אין לו להוציא לפועל תנועה קיצונית מכח היראה, כי יראה לזעזע את יציבות נפשו. יראה זו מונעת מן האדם לעשות תנועות שהיה עושה אדם.

בירי יותר והוא גבוה ממני, והן שחבירי עשה פעולה נגדי, כי "ה' אמר לו קלל". ובזה שלמות תיקון מדת השנאה בפרט, וכלל המידות בכלל.